

מבוא מזהר
שיחות הר"ן

שיחה יא

עם
ביאור חברותא
ללימוד בעיון

אשרינו שזכינו לקדושת ישראל

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מח גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר
(חי"מ שמו שמו)

שיחות הר"ן סימן יא

מונה עפ"י דפוס ראשון

אשרינו שהש"י הטיב עמנו מאד. שזכינו לקדושת ישראל. ואמר. שיש לו שמחה גדולה. על שזכה לחיות בארץ ישראל, כי כמה מניעות וכמה בלבולים וכמה מחשבות וכמה עיכובים וסבוכים היה לו על ענין הנסיעה לארץ ישראל. ומניעות מחמת ממוץ. והוא קפץ על כולם. וגמר העובדא בשלימות והיה בארץ ישראל. ואמר. זה אני מאמין. וגם אני יודע הרבה בענין זה. שכל התנועות וכל המחשבות וכל מיני העובדות^א שעושין בשביל איזה עובדא שבקדושה. אין שום תנועה ולא שום מחשבה נאבדת כלל. וכשזוכין לשבר^ב כל המניעות ולגמור העובדא שבקדושה. אזי נעשין מכל התנועות והמחשבות והבלבולים שהיה לו בענין זה קודם ששבר ועבר על כל המניעות בעת שהיה מסופק ומבולבל והיה עומד על המשקל אם לעשות דבר זה. והמניעות היו מונעים אותו מכל צד. אח"כ כשזוכה לעבור על כל זה ולשבר^ב הכל. אזי נעשין מכל המניעות ומכל המחשבות והתנועות והבלבולים הנ"ל, דברים עליונים למעלה בקדושה. והכל נרשם למעלה לטובה, כל תנועה ותנועה שהיה לו מקודם כנ"ל. אשרי כשזוכין לקפוץ ולדלג על כל המניעות. וזוכין לגמור ולעשות איזה עובדא טובה:

^א בדפ"ר – העובדות. ובספרים המנוקדים – העבודות, ובנועם שיחות-העובדות

^ב בדפ"ר – לשבר. ובספרים המנוקדים נקדו לִשְׁבֹּר. וצ"ע אם לזה הכוונה היה צריך בדפ"ר לכתוב לשבור. וראה בלק"מ בכל מקום הלשון לשבר ב' בפתח ולא בחולם. והם 26 מקומות לבד מ' שניקדו ב' בחולם.

^ג בדפ"ר – ולשבר. ובספרים המנוקדים נקדו וְלִשְׁבֹּר. וצ"ע אם לזה הכוונה היה צריך בדפ"ר לכתוב ולשבור.

אשרינו שזכינו לקדושת ישראל

שיחות הר"ן אות יא

מקום וזמן אמירת התורה
שיחה זו נאמרה באומן בליל
שבת נחמו י"א מנחם אב תק"ע.
(חי"מ רטו)

פתיחה

רבנו מדבר כאן משתי זכויות. אחת שראוי לכולנו לשמוח שזכינו לקדושת ישראל. והשניה שיש לו שמחה גדולה וחיות על שזכה להיות בארץ ישראל. דהיינו להתגבר על כל המניעות הרבות שהיו לו על זה ולהוציא לפועל רצונו. ואמר שיודע ומאמין שמכל התגברות על מניעה שיש לאדם לבוא לאיזה קדושה נעשה ממנה דברים עליונים למעלה בקדושה ושום רצון טוב לא נאבד לא מבעי כשיוצא לפועל אלא אפילו כשלא יוצא לפועל.

שיחה זו נאמר כחלק מהקדמה שאמר לפני שגילה את התורה עת תנינא, שם מדבר על הדרך לארץ ישראל שהיא בחי' כח אתון של בראשית מאמר סתום, שממנו החיות לעולם התורה שממנו לא עולה מ"ן, ומגלה שם שהצדיק ע"י שלפעמים הוא איש פשוט, דהיינו שנופל למוחין דקטנות, וע"כ גם הוא חיותו משם, יש בכוחו להחיות את כל מי שנופל למוחין דקטנות ובעיקר למוחין דקטנות שנופל מי שנמצא בדרך לאיזה קדושה. ועל כן **יאוש אין בעולם כלל**, כי תמיד בכל נפילה עדיין אפשר לקבל חיות דקדושה מאותה דרך לא"י ע"י התקשרות לצדיק הזה.

כי התורה של רבנו היא בבחי' הוא היה אומר/י, דהיינו ששמח והחיה את עצמו בזה שהיה פעם בא"י ולא בהשגות אלוקות שתמיד היו לו חדשות, כי היה אז בבחי' איש פשוט במוחין דקטנות, והחיה עצמו מהדרך לא"י הנ"ל, דהיינו מהאוצר של חיות דקדושה שמיועד למי שנופל למוחין דקטנות בדרך אל הקדושה.

שיחות

שיחות מוהר"ן – אות קג – דע כי זאת התורה (תורה עת תנינא) נאמרה בשבת נחמו באומן סמוך להסתלקותו. ומעשה שהיה כך היה. באותה העת בסמוך נכנס לדירה אחרת שנסתלק שם/ו. ואותה הדירה היתה טובה לפניו מאד לישיב בה, כי היה לו שם רחבת ידיים ואויר יפה כי היה שם גן לפני החלונות. אך הדירה היתה של וכו' וכו'. וסמוך לשבת נחמו נכנס לשם. ועל אותו השבת נתקבצו כמה אנשים חדשים גם ישנים שבאו אליו על שבת קדש והיה קבוץ גדול: ובליל שבת קדש נכנס מחדרו לבית שהיה העולם מקובצים שם. והיה חלוש מאד מאד כמעט לא היה לו כח לדבר. ותכף קדש על הכוס. ואחר הקדוש ישב אצל השולחן ולא חזר לחדרו תכף כדרכו תמיד בעת הקבוץ. וישב בחלישות גדול והתחיל לשיח ולדבר מעט בחלישות ובעיפות גדול: ענה ואמר: מה אתם נוסעים אצלי? הלא אני איני יודע עתה כלל?/ו! כשאני אומר תורה יש לכם על מה לנסע ולבוא אלי, אבל עתה על מה באתם? הלא אני איני יודע עתה כלל? כי אני עתה רק פראסטיק לגמרי. והאריך בשיחה זאת וכפל ושלש כמה פעמים שאינו יודע כלל ושהוא רק איש פשוט לגמרי ושהוא פראסטיק. ואז אמר שהוא מחיה את עצמו עתה רק במה שהיה בארץ ישראל (ראה שיחות הר"ן יא). והאריך בשיחה זאת שבאמת לאמתו אינו

¹ זו ער כה תמוז תשפ"ו

המראה מקומות נעזרתי בביאור נועם שיחות ועוטה אור.

² **בידוע מה** שאומרים בשם רבי מאיר מלובלין שהוא היה אומר הנזכר בש"ס הכוונה שאת עצמו היה אומר, דהיינו מהיכן שאחז באתה עת.

³ **רבינו הגיע לאומן ב"ה** אייר תק"ע. בתחילה דר אצל ר' נחמן נתן, אחר כך בביתו של ר' יוסף שמואל ולבסוף בדירה דנן, דירתו של הלוקטשר שהוצעה לו חנם. ובה נפטר בחול המועד סוכות (ימי מוהרנ"ת ל"ה, נסיעתו וישיבתו באומן לג). שבת נחמו חלה בשנה זו להיות ב"א באב. (הערת הרב א' קפלן)

⁴ **הבעל בית** של הבית שעמד בו היה רשע מפורסם, וישב אז בפטרסבורג, אך בני ביתו הכניסו אותו לשם. (הערת הרב א' קפלן)

⁵ (הערת הרב א' קפלן) **ענין שבחי הר"ן** נסיעתו לא"י אות לג – ...והיה תמיד הולך ועולה ממדרגה למדרגה. אף על פי שזכה למדרגות גבוהות ונוראות מאד למעלה למעלה וכו', אף על פי כן מעולם לא היה מקרר דעתו בזה כלל, ותכף אחר כך היה לו לב נשבר והיה לו רחמנות גדול על עצמו בהכנעה גדולה וכו' כנזכר לעיל, עד שזכה למדרגה יותר גבוהה. וכן היה דרכו תמיד עד הסוף: וכמה וכמה פעמים היה דרכו שאמר שעתה אינו יודע כלל כלל, וכלל לא. ופעמים נשבע על זה שבאמת אינו יודע כלל (קבא) אף על פי שביום הקודם ובשעה הקודמת גלה דברים עתיקים, אף על פי כן אחר כך אמר שאינו יודע כלל. ובענין זה היה חדוש גדול מאד מאד. ואמר בפרוש על עצמו שהתורה שלו הוא חדוש גדול מאד, אבל "האינו יודע" שלו הוא חדוש גדול ביותר. הינו ענין הנ"ל, כי בכל פעם היה דרכו לומר שעכשו אינו יודע כלל ועין עוד מזה במקום אחר (קכב):

יודע כלל וכלל לא ושהוא רק פראסטיק לגמרי, רק שהוא מחיה את עצמו במה שהיה בארץ ישראל¹⁰: ומתוך שיחה זאת התחיל לדבר ולבאר כל ענין הנורא ההוא איך מחיה את עצמו בעת הפשיטות מהדרך של ארץ ישראל. ושובו מחיין את כל הפשוטים שבעולם (שקורין פראסטאקיס), הן לומדים ובעלי תורה בעת שבטלים מן התורה, הן אנשים פשוטים שהם פראסטאקיס גמורים. אפלו אומות העולם צריכים לקבל חיות וכו' וכו', כמבאר כל זה בסימן הנזכר לעיל עין שם היטב. ובתוך זה נכלל מה שנכנס לדירה הנ"ל כי מבאר שם: וגם עכשו כאן בחוץ לארץ באין ישראל לפעמים למקום וכו', וישראל באין לשם וכובשין המקום ומקדשין אותו שיהיה מקום ישראלי שזהו גם כן בחינת ארץ ישראל. והיו יכולים לומר גולנים אתם וכו' (רש"י על בראשית א א), אך על ידי "כח מעשי" (תהלים קיא ו) על ידי זה יש לנו כח לכבש כל העולם ולקדשו בקדושת ישראל. כי הוא יתברך בראה, וברצונו נתנה להם וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו וכו' (שם ברש"י הנ"ל) כמבאר שם זה היטב. וגמר כל ענין התורה הזאת: ואחר כך בא בשמחה גדולה וצוה לזמר אזמר בשבחין תכף (שטו) קדם נטילת ידיים לסעודה (מה שדרכו היה תמיד לזמר אחר ברכת המוציא). וגם, בעתים הללו שהיה חלוש מאד על פי רב לא היו מזמרים כלל, אך עכשו מגדל השמחה צוה לזמר תכף. וגם הוא בעצמו היה מזמר עמנו יחד. ואחר כך היה מדבר ומשיח עמנו הרבה בשמחה גדולה ובחן אמתי נפלא ונורא מאד מאד. ואז עזק מעמק הלב: גיוואלד זייט אייך ניט מיאש! (אהה! אל תיאשו את עצמכם!) ואמר בזה הלשון: קיין יאוש איז גאר ניט פאר האנדין!¹¹

חיי מוהר"ן אות רטו – (לא) ליל שבת נחמו תק"ע באומין אחר קדוש אמר תורה מענין פשיטותו, הינו מה שהוא לפעמים איש פשוט שקורין פראסטיק, שהוא מחיה עצמו אז בעת פשיטותו מהדרך שנסע לארץ ישראל. ובאר הענין כמובא בספרנו בסיומן ע"ח בלקוטי תנינא עין שם. ואמר שאינו יודע כלל ונשבע בשבת קדש, ואמר בזה הלשון "אני נשבע בשבת קדש" הינו על ענין הנ"ל שהוא אינו יודע כלל עכשו. ואחר כך אמר שהוא עתה ירא שקורין פרום, ושמח, ואמר אשרינו שהשם יתברך הטיב עמנו מאד שכיבו לקדשת ישראל. ואמר שיש לו שמחה גדולה על שזכה להיות בארץ ישראל כי כמה מניעות וכמה בלבולים וכמה מחשבות וכמה עכובים וסכסוכים היו לו על ענין הנסיעה לארץ ישראל, ומניעות מחמת ממון, והוא קפץ על פלם וגמר העבדא בשלמות, שהיה בארץ ישראל. ואמר זה אני מאמין וגם אני יודע הרבה בענין זה שכל התנועות וכל המחשבות וכל מיני העבדות שעושין בשביל איזה עבדא שבקדשה אין שום תנועה ולא שום מחשבה נאבדת כלל, והכל נרשם למעלה לטובה. אשרי בשווכין לקפץ ולדלג על כל המניעות וחוכין לגמר ולעשות איזה עבדא טובה: והיה אז בשמחה גדולה וגער ברבי נפתלי על שהיה בוש קצת לנגן אז ואמר מה יש לנו להתביש כל העולם לא נברא אלא בשבילנו. נפתלי וואס האבין מיר זיך צו שעמין בשבילנו נברא העולם, והיה אז בשמחה מאד:

ימי מוהרנ"ת ח"א אות נא – בשבת נחמו נתקבצו אצלו כמה אורחים על שבת הנ"ל, ונכנס מחדרו להבית שאכלו שם וקדש על היין בחלישות פח כי כבר היה חלוש מאד כי היה סמוך להסתלקותו וישב על השלחן אחר שקדש קדם שנטל ידיו לסעודה והתחיל לדבר עם העולם, ענה ואמר על מה באו העולם לכאן הלא עתה איני יודע כלל פשאני אומר תורה בודאי פדאי לבוא אבל עתה באמת איני יודע כלל כי אני עכשו איש פשוט לגמרי שקורין פראסטאק, ואיני יודע כלל ועל מה ולמה באו העולם, והאריך קצת בשיחה זאת שהוא עתה פראסטאק גמור ואינו יודע כלל באמת ואמר שהוא מחיה את עצמו עתה רק בהדרך שהלך לארץ ישראל והאריך בשיחה זו קצת גם כן עד שמתוך השיחה הקדושה הזאת שספר שאינו יודע כלל ושהוא פראסטאק גמור ושהוא מחיה את עצמו רק בהנסיעה שנסע לארץ ישראל: מתוך דברים אלו נכנס בדברים עד שגלה לנו תורה נפלאה איך דיקא על ידי הדרך של נסיעת ארץ ישראל מחיה את עצמו הצדיק בעת פשיטותו וכו' פנדפס כבר (לקוטי תנינא ע"ח) אף אי אפשר לבאר בכתב כל הענין איך נתגלה ונמשכה התורה הזאת יש מאין באמת כי מתחלה לא היה יודע כלל באמת כי בכל עת שאמר שאינו יודע לא היה יודע כלל באמת, באשר פעם אחד נשבע על זה בשבת קדש (ואמר בזה הלשון דא שווער איך ביי שבת) על ענין זה שאינו יודע כלל ובאמת אמר על עצמו שהאינו יודע שולו הוא חידוש נפלא וכו' ועתה ספר הרבה איך שאינו יודע עתה כלל, ובתוך זה נכנס לשיחה נפלאה עד שעל ידי זה בעצמו גלה תורה נפלאה על זה בעצמו שמחיה את עצמו בעת פשיטותו בהדרך שנסע לארץ ישראל: ואחר כך בא לשמחה גדולה, וצוה לנגן הרבה וזמרו לפניו אזמר בשבחין והכל קדם נטילת ידיים לסעודה מה שבכל עת שהיה מזמר הזמר הנ"ל היה תמיד אחר נטילת ידיים אחר ברכת המוציא כי בין קדוש לנטילת ידיים לא שמענו מעולם שום שיחה או תורה ממנו ועכשו שח כל השיחה והתורה הנ"ל וגם צוה לנגן אזמר בשבחין והכל קדם נטילת ידיים ואחר כך נטל ידיו וישב על השלחן בשמחה גדולה וצוה לנגן הרבה ואמר דברים נפלאים על השלחן ואמר מה יש לנו להתביש (וואס האבין מיר זיך צו שעמען) בשבילנו נברא העולם (ואמר אז הדברי צחות מי שאינו יכול פא זי איני יכול פאזיע וכו') וגם בהתורה הנ"ל נכלל מה שנכנס לבית הלוקטשר בסמוך ששם אמר התורה הזאת והזכיר בו מענין ארץ ישראל שאם יאמרו העובדי פוכבים לסטים אתם שכבשתם וכו' וגם עכשו נמצא שישאל באים לפעמים במקומות שהיו רחוקים מאד מאד מקדשת ישראל וכו' כי זה הבעל הבית של הבית שעמד בו אז, היה רשע מפרסם וישב אז בפטרבורג, אף בני ביתו הכניסו אותו לשם ובכל זה היו נפלאות תמים דעים שאי אפשר לבאר בכתב כלל כל מה שעבר בכל זה אף רשמתי פרקים לזכרון למען לא ישכח ממני ומיצאי חלצי ומאנשי שלומנו ששמעו מפי מעט מספורים אלו אף מי שלא שמע מפי כל זה, יהיה כל זה אצלו בדברי הספר

¹⁰ (הערות הרב א' קפלן) עיין שבחי הר"ן נסיעתו לא"י אות יג – ואמר רבנו זכרוננו לברכה, שכל כך נכנס בהקטנות, ונעשה רגיל בעניני הקטנות כל כך, עד שאחר כך כשבא לארץ ישראל ורצה להשליך זאת היה מוכרח להכריח עצמו בכחות לשבר ולהשליך את עניני קטנות הנ"ל, כי כבר היה קשה עליו להשליך זאת מחמת גדל הרגילות. כל כך היה נכנס בהקטנות בתחלה. גם אחר כך כשבא מארץ ישראל היה חרוש נפלא בענין זה: ועצם הפלגת גדולת חכמתו בענין זה עמק עמק ולא נראה כזאת. כי זה ידוע שקדם שיוצאין מדרגה לדרגה צריך שיהיה ירידה קדם העליה וכו', ואז צריכין לעניני קטנות להיות איש פשוט לגמרי וכו' (סג), והוא זכרוננו לברכה, מחמת שכל ימיו לא היה עומד בשום פעם על מדרגה אחת, רק בכל פעם בכל יום ובכל שעה היה עולה תמיד מדרגה לדרגה, על כן היתה חכמתו בענינים אלו גבוה ועמק מאד "עמק עמק מי ימצאנו" (סד):

¹¹ (הערות הרב א' קפלן) חיי מוהר"ן אות מט – (מט) בעת שאמר התורה ואתחנן הנדפס בלקוטי תנינא סימן ע"ח. ושם מדבר מענין שאסור ל"אש עצמו לעולם איך שיהיה חס ושלום. ואמר אז בזה הלשון: "מען טאר זיך נישט מיאש זיין. גיוואלד זייט אייך נישט מיאש" ואסור להתיאש, אהה אל תתיאשו! ומשך מאד תבת גיוואלד [אהה] בדרך המזהיר וצועק מעמק הלב:

ההתנחלות אחר שבת נחמנו נסעתי לביתי ביום שלישי דסליחות באתי לאומין על ראש השנה וישבתי שם עד שנסתלק בשלום וזכיתי לעמד בשעת הסתלקותו הקדוש והנורא וכבר מבאר מעט מענין הסתלקותו במקום אחר (חיי מוה"ר):

עד כאן השיחות

לקוטי הלכות

חור"מ הלכות נזקי שכנים הלכה ג (עפ"י תורה סו) אות ח – כי אי אפשר להוציא מבחן אל הפעל כי אם על ידי החשק והכסופין שנעשין על ידי המניעות, כי המניעה היא בשביל החשק, וכל מה שמתגבר על האדם המניעות ביותר חס ושלום – צריך שיגביר החשק ביותר, ועל ידי התגברות החשק והרצון – על ידי זה משבר המניעות כנ"ל, נמצא שדיקא על ידי המניעות מוציאין מבחן אל הפעל, כי על ידי מתגבר החשק, שעל ידי זה מוציאין מבחן אל הפעל כנ"ל. ואלו המניעות הם בחינת מחצות, כי המניעה היא כמו מחצה שחוצצת ומפסקת בפני האדם ואין מנחת אותו לעשות הדבר שבקדשה שרוצה לעשות, שזהו בחינת תשעה רקיעין המבאר שם, כי המניעות הם בחינת רקיעין שהם בחינת מסך המבדיל, בחינת מחצה המפסקת כנ"ל, ועל ידי אלו המניעות, שהם בחינת מחצות המפסיקות, על ידי דיקא מוציאין מבחן אל הפעל, כי על ידי מתגבר החשק, כנ"ל. כי באמת המניעות הם טובה גדולה להאדם, כי בלעדם לא היה אפשר להוציא מבחן אל הפעל, כי עקר התקון להוציא מבחן אל הפעל הוא בחינת התפתחות שתי הרוחות הנ"ל, ולפתח ולחנך יוד תמאה מייד עלאה, וזה אי אפשר כי אם על ידי כלים דקדושה שעושין כדי לקבל האור בהדרגה ובמדה, כדי שלא יהיה רבוי השמן שגורם כבוי הנה, חס ושלום. ואלו הכלים נעשין על ידי המניעות, שעל ידי שיש להאדם מניעות קדם שמוציא מבחן אל הפעל איזה דבר שבקדשה, והוא מתגבר ומשברם על ידי התגברות החשק, אזי נעשין מבחן המניעות מחצות וכלים דקדושה לקבל בתוכם האור בהדרגה ובמדה, שזהו עקר התקון של בחינת התפתחות שתי הרוחות הנ"ל, שהוא בחינת מוציא מבחן אל הפעל כנ"ל, כי המניעות שהם בחינת רקיעין, בחינת מחצות המפסיקות ומונעין מן הקדושה, אחר כך פשוטין לשברם, אזי נתייבסין המניעות ונעשה מהם מחצות קדושות, שעל ידי עקר התקון, שעל ידי דם מקבל האור בתוך הכלים בהדרגה ובמדה. וכל מה שהיה לו מניעות יותר בתחלה – וזכה אחר כך שיהיו לו כלים קדושים הרבה יותר לקבל האור בתוכם, וכמו שאמר רבנו ז"ל (סימן קפה) שעל ידי שהאדם נתקרב להשם יתברך על ידי מניעות רבות שהתגברו עליו ושברם, על ידי זה נעשה כלי אחר כך לקבל בתוכו הקדושה, הינו כנ"ל. וכן אמר עוד, שמוכל המניעות שיש להאדם בתחלה קדם שזוכה לעשות הדבר שבקדשה אחר כך פשוטין לגמור ולעשותו נעשה מכל מניעה ומניעה דברים גבוהים מאד, וכנ"ל, כמבאר בשיחות הר"ן (סימן יא), הינו כנ"ל, כי אחר כך נעשין מהמניעות דיקא כלים יקרים וקדושים לקבל האור בתוכו בהדרגה ובמדה, שזהו עקר התקון, כנ"ל. ועל כן אי אפשר להוציא מבחן אל הפעל שום דבר שבקדשה כי אם על ידי מניעות, כי עקר התקון לעשות כלים לקבל האור כדי שלא יחזור האור למעלה והכלים נעשין על ידי המניעות כנ"ל, ובשביל זה נשלח האדם לעולם הזה השפל העכור והמגושם שהוא מלא מניעות המונעין מעבודת ה', כדי שישבר המניעות ויזכה אחר כך לקבל אורות גדולים על ידי רבוי הכלים והמחצות דקדושה שזוכה לעשות על ידי המניעות דיקא שזכה לשברם. וזהו מעלת הצדיקים על המלאכים, כי המלאך אינו יכול לזכות לקבל אור כזה כמו הצדיק, מחמת שאין לו כלים לקבל בתוכו מחמת שלא היה להם מניעות, אבל הצדיקים שהיו בזה העולם והיה להם מניעות רבות בלי שעור בכל יום ויום והתיגעו עצמן ביגיעה גדולה ושברו המניעות, על ידי זה זוכין שנעשין מהמניעות כלים ומחצות קדושות לקבל בתוכם האור הגדול, שיזכו כל אחד ואחד בפני רבוי המניעות שזכה לשברם, כי 'לפנים צערא אגרא' (אבות ה, כב)... וזהו שאמר רבתינו ז"ל 'ירושלמי שבת פרק ב', עתידין צדיקים שיהיו מחצתם לפנים ממלאכי השרת' וכו', 'מחצתן' דיקא, כי מחמת שהיו להצדיקים בעולם הזה מניעות רבות שהם מחצות המפסיקות מן הקדושה וזכו לשברם, על כן זכו שיהיו נעשין מהם בעולם הבא מחצות מצחצחות, מחצות קדושות לפנים ממלאכי השרת, כי לא היו להם מניעות, כנ"ל.

קושיות

א. אשרינו שזכינו לקדושת ישראל – ועל זה אנו מברכים בכל יום שלא עשני גוי. וצ"ע מדוע לא מברכים שלא עשני אבן, הרי גם זו אפשרות ורבותא טפי, שהרי עשה אבנים ויכול היה לעשות אותנו כהם, ואעפ"כ זכינו להיות בקדושת ישראל. ונראה כי באמת בתחילה עשה את כל בני האדם במדרגה אחת וכל אדם בעולם יכול היה לזכות לקדושת ישראל בבחירתו, ורק בדור הפלגה נבדל אוצר נשמות ישראל מאוצר נשמות הגויים ע"י שהקב"ה בחר באברהם וזרעו שרק להם קדושת ישראל מצד נשמותיהם אלא שבפועל היתה עדיין וזהמת הנחש רבוקה בהם וביעקב נפסקה, וזכה לי"ב שבטי י-ה אלא שעדיין היה בהם קצת וזהמה י"א מצד נשמותיו, ר"ת ברו"ל, ונפרדה מהן בכור הברזל של מצרים ופסקה לגמרי בקרבם להר סיני. עכ"פ מה שאנו מברכים שלא עשני גוי כיון שבאמת בתחילה לא היה הבדל בין גוי לישראל, ורק אחרי אלפים שנות תהוה בחר בנו הקב"ה מבין הגויים, אבל כל שאר דיומם צומח וחי מלכתחילה נבראו במדרגה נחותה בהבדל גדול מהמדבר.

ב. ואמר שיש לו שמחה גדולה על שזכה להיות בארץ ישראל – ממה שאמר זאת בהמשך לדלעיל אשרינו שזכינו לקדושת א"י, משמע ששני הדברים האלה הם עניין אחד, וצ"ע כי לכאורה גם גוי יכול לבוא לא"י, ועוד שמכח קדושת ישראל זכה רבנו לעוד הרבה מדרגות והשגות, ומה מיוחד דווקא בא"י לענין מה שזכה לקדושת ישראל? וצריך להקדים ששיחה זו נאמרה כשאמר תורה עח תנינא, שמדברת על הדרך לארץ ישראל, ע"כ אע"פ שמדבר כאן מהמניעות בעבודת ה' ומביא לדוגמה את א"י, באמת הנושא העיקרי כאן הוא הדרך לארץ ישראל.^{א/}

ג. ואמר שיש לו שמחה גדולה על שזכה להיות בארץ ישראל – ראה שיחות הר"ן קנג – ואז אמר: שהוא מתיא את עצמו עתה רק במה שהיה בארץ ישראל – וצ"ע ראה חיי מוהר"ן י"ב על רבנו שאף פעם לא עמד על אותה מדרגה ותמיד רק הביט הלאה למדרגה הבאה, ואיך יתכן שכאן אמר שמחיה את עצמו במעשה שהיה אחת עשרה שנים לפני כן, ולא בהשגות אלוקות של עכשיו, או של אתמול? התיירץ לזה הוא הקרקע לשיחה זו שנאמרה בהקדמה לתורה עח תנינא¹³ שם מבאר שיאוש אין בעולם כלל, כי אפילו בנפילה הגדולה ביותר אפשר לקבל חיות דקדושה מהצדיק כיון שגם הוא לפעמים נופל למוחין דקטנות, ואזי מקבל מאוצר מתנת חיים שהיא בחי' הדרך לארץ ישראל על מנת שיחיה את מי שהוא בקטנות שהיא הדרך אל הקדושה, ואין לו מעשים טובים שבזכותם יקבל חיות.

ד. צ"ע מה שהחיה את עצמו במה שעבר בהצלחה את הקטנות של הדרך לארץ ישראל, ומבואר בתורה ע"ח תנינא שהיא בחי' כ"ח אתון של מעשה בראשית וראה תורה יב תנינא שהכוונה למאמר סתום שממנו חיות הקליפות, וצ"ע הרי הקליפות חיותן מהסט"א. ולא יתכן שהאוצר מתנת חיים שזוכה בו הצדיק כשהוא איש פשוט כדי להחיות בו את הנופלים לקטנות בדרך אל הקדושה היא חיות דסט"א. נראה ששם הכוונה באמת למי שמקבל חיות מהסט"א ואילו מהמאמר סתום מקבל חיות מצומצמת מאד כי בודאי לסט"א אין חיות ממש אלא ע"י שיש לה איזה אחיזה קטנה בקדושה.

ה. מכל המניעות ומכל המחשבות והתנועות והבלבולים הנ"ל, דברים עליונים למעלה בקדושה והכל נרשם למעלה לטובה – וצ"ע האם דווקא מניעות שהסט"א מונעת, או גם מניעות שעושה לעצמו כגון שיכול לבא אליה בקפיצת הדרך ע"י שמות קדושים והוא בוחר דווקא לנסוע בעגלה ובספינה ולסבול טלטולי הדרך. בכמה מקומות רבנו מושווה את קדושת הצדיק לקדושת א"י ראה תורה קכז ועוד ומשווה את המניעות שיש לבוא אליו למניעות לבא לא"י וראה שיש"ק ק"ד¹⁴ פעם (אלול תקסב) אמר אלי לא באים ע"י שמות אלא בסוסים. ופעם¹⁵ אחרת

¹³ חיי מוהר"ן אות קעא – (ה) עוד היה לו ספר אחד שהוא גבוה עוד יותר ויותר אפלו מהספר הנשקף והוא ספר הגנוז. ואמר שאפלו גופו סלק בכתבו ואותו הספר לא שזפתו עין. ואמר שהוא בחינת רזין דרזין (כלומר אצלו, נגד שאר הדברים שהוא מגלה) ואמר שמישיח יגיד על זה פרוש, וספר הגנוז הזה כבר היה נגמר אצלו בתחלת שנת תקס"ו (תקס"ז) הינו חמש שנים קדם הסתלקותו. ועתה עמד והתבונן לאיזה דרגה הגיע אחר-כך בי מעולם לא עמד על מדרגה אחת עד היום שנסתלק וממש בכל שעה ושעה השיג חדשות לפי מדרגתו הנוראה מאד. והבן מאד מאד כי מעלת גדלת ספר הגנוז לית מחשבה תפיסא בה כלל ומשיח יגיד על זה פרוש ומעלה תתבונן ותשער בדעתך גדלתו וכו' וכו'.

וראה שיחות הר"ן אות קעט – קדם הסתלקותו אמר שפבר הוא עומד עכשו על מדרגה כזו שאי אפשר להשיג יותר בשום אופן כל זמן שמלכשין בהגוף. ואמר שמתנגע מאד מאד להפשיט גופו, כי אי אפשר לו לעמד על מדרגה אחת בשום אופן. כי כל ימי חייו מעולם לא עמד על מדרגה אחת אפלו בשהגיע לאיזה מדרגה עליונה שיהיה, אפלו לתכלית המעלה, אף-על-פי-כן היה מחפש יותר עד שהגיע למדרגה גבוהה יותר ויותר. וכן היה תמיד כל ימי חייו במבאר במקום אחר. ולבסוף הגיע למדרגה גבוהה כזו שאי אפשר בתוך הגוף להשיג יותר בשום אופן. ועל כן היה מוכרח להסתלק. ואמר בזה הלשון: איך וואלט שוין גיגערין דאס העמדיל אויס גיטאן, ווארין איך קאן אויף איין מדרגה ניט שטיין (כבר רציתי לפשוט בתנתי מפני שאיני יכול לעמוד על מדרגה אחת).

¹⁴ שם מבאר שהדרך לארץ ישראל היא קטנות מוחין דייקא, שכיון אוריא דא"י מחכים ע"כ הדרך לא"י היא פרסטיק דייקא דהיינו קטנות המוחין מאד, שזה בחי' כח מעשיו הגיד לעמו שהן כ"ח אותיות שבתחילת התורה שהם הזכות שלנו לכבוש את הארץ כי כל העולם שלו ית' ולמי שיחפץ יתן אותה. וכ"ח אותיות אלה הן בראשית מאמר סתום שמחיה את הרחוקים מקדושה, שנמצאים בבחי' עולם התורה שקדם לעולם התיקון שהוא בחי' א"י. והם מקבלים חיות מהצדיק בעת שהוא במוחין דקטנות, ומחיה את עצמו מהמאמר הסתום הנ"ל שהוא הדרך לא"י, דהיינו בחי' הקטנות שקודם לגדלות המוחין של א"י. כפי שיתבאר יותר לקמן בהקדמה לתורה עח תניא שבהערה לקמן בפנים. נמצא מה שאמר שעתה אינו יודע כלום וכל חיותו ממה שהיה בא"י רוצה לומר שדייקא ע"י הקטנות הזו הוא מחיה את מי שנמצא בבחי' הדרך לארץ ישראל דהיינו בקטנות.

¹⁵ שיש"ק חדש ח"א אות ע' ואות תריא. וחי"מ אות רצא ואות שטו ולק"ה ברכת הריח ד' טז, ולק"ה ערב ה' לד. עוד (הובא באוצר נחמני להרב נחמן בורשטיין דל אות ק') מעשה ברבי מרדכי סוקלובער כשסגרו את הגבולות מפולין לרוסיה לא נסע לאומן בגלל שיחה הנ"ל אע"פ שיכול היה לבוא לאומן ע"י שם קדוש.

¹⁶ חיי מוהר"ן – אות שכב – (לח) בשהייתי בנעמרוב והיה דרכי לנסע אליו וזכרנו לברכה לברסלב. פעם אחת ספרו לי בשמו שאמר והקפיד על שנוסעים אליו בעגלות, ואין חולכים אליו רגלי. ונכנס בלבי אותו הדבר הרבה, כי ידעתי שבדאי כך ראוי ויפה לנו לילך אליו רגלי דיקא, והייתי משתוקק לזה. וסבב השם יתברך וזכיתי לילך אליו ברגלי שלש פעמים, ואילו השלש פעמים הרוחות על ידי מה שהלכתי ברגלים כאשר אני יודע בעצמי, שבאלו השלש פעמים אם לא הייתי מתגבר לילך רגלי, לא הייתי כלל אצלו באלו השלש פעמים. בדרך הטוב והמטיב לרעים ולטובים שזכינו לזה. ומה שהרוחות ביחד באלו השלש פעמים מעט מזה אני יודע בעצמי, כי אני זוכר עדין מה ששמעתי אז, ויתר מזה אם אזכר אבחי' לעתיד לבוא. וכן חברי רבי נפתלי הלך גם כן ברגליו מחמת ששמע דברים הנ"ל, ושאר החברים היו בהם כמה עניים שהלכו כמה פעמים אליו ברגליהם דרך רחוק, אשריהם אשרי חלקם. אבל אנחנו תהלה לאל היו לנו על הוצאות, כי היינו אז בני עשירים רק מגדל השתוקקות עזרנו השם יתברך שגם אנחנו הלכנו ברגלינו דיקא איזה פעמים כנ"ל, ועין בהלכות יבום וחליצה בלקוטי הלכות מה שכתבתי בזה:

ושם אות שכט – (לט) שמעתי בשמו שאמר על אחד שבא אליו רגלי שאמר אז, ומה אם נבוכדנאצר הרשע שבשביל שהלך שלש פסיעות ברגליו זכה למלוכה וממשלה גדולה מפלגת בזאת, שבאחד מישראל הולך להצדיק פרסה ויותר, כמה וכמה יזכה על ידי זה עין לא ראתה: במדרגה שאמר זאת על איש אחד מטירהאויצע שהיה דרכו בכל עת לבוא אליו רגלי מטירהאויצע לברסלב שהם ארבע עשרה פרסאות שלנו הגדולים, ופעם אחת עמדתי לפני זכרנו לברכה בעת שבא אליו רגלי האיש הנ"ל מטירהאויצע, וספר לי הוא זכרנו לברכה שבעת שצר לזה האיש הנ"ל בעבודת ה', הוא הולך ברגליו משם לכאן. והבנתי שהיטב זאת בעיני זכרנו לברכה מאד. וכן

הקפיד שנוסעים אליו בעגלות ולא הולכים ברגל. וגם לארץ ישראל אמר (ראה חיי מוהר"ן אות טו) שלכתחילה ראוי לילך רגלי כמו אברהם אבינו שה' ית' אמר לו לך לך.

ו. שייך לקושיא הנ"ל צ"ע מדוע להוסיף מניעות וקשיים האם לא מספיק מניעות המח ושאר מניעות שיש מצד הסט"א על ההתקרבות לא"י ולצדיק, שעוד צריך להוסיף עליהן בעצמי? ומה התועלת בהן? ואע"פ שאומר שמכל המניעות ומכל המחשבות והתנועות והכלבולים הנ"ל, דברים עליונים למעלה בקדשה והכל נרשם למעלה לטובה – לכאורה משמע שרק נרשם למעלה בזכויות, ומה שמוסיף לעצמו קשיים מה הזכות בזה? אבל באמת עיין תורה טו שהמניעות מגביר את חשק ועיין תורה קפה ובלק"ה נזקי שכנים הנ"ל שמהמניעות והקשיים מהם דייקא נעשים כלים לאור והקדושה שרוצה לבא אליה.

ז. אשרי פשוטין לקפץ על כל המניעות – צ"ע הרי זה סותר לכל מה שאמר לפני כן שדייקא המניעות מהם נעשים דברים עליונים למעלה בקדשה, והכל נרשם למעלה לטובה כל תנועה ותנועה שהיה לו. נמצא אם יקפוץ וידלג עליהם הפסיד הרבה. וכן מבואר בתורה קטו/טו שצריך להיכנס לתוכן ולא לדלג עליהן. צ"ל שהכוונה לא ליפול ליאוש בגללם וזה נקרא שמדלג עליהן, דהיינו שמדלג על מה שהם רוצים להפיל אותו ולא על המניעה עצמה.

ח. צ"ע כיון שכל כך שמחה היה לו שהיה בארץ ישראל מדוע לא נשאר שם? ראה לק"ה ערבית ד' אות לב/ו שעד ביאת משיח יש הרבה ניצוצות קדושים בחו"ל שצריך לבררם אלא שא"א לבררם אלא ע"י קדושת א"י על כן חייבים להיות בא"י, אלא שגם על פי רוב צריך ולחזור. ונראה פשוט שזה היה בזמנם ולא היום.

ט. מבואר שמאוצר מתנת חינוס מקבל מי שאין לו אתערותא דלתתא כלל, על כן נקרא חינוס דייקא, כמו בבריאת העולם קודם בריאת האדם, וקשה כי כאן מבואר להיפך שהתגברות על המניעות נעשה מהם דברים עליונים למעלה בקדושה, ובפשטות הכוונה שהם נעשים מייני נוקבין/ו לעורר רצון עליון להשפיע (לבד ממה שמבואר בלק"ה שנעשים ע"י למטה כלים לקבל את הקדושה) וא"כ מה הקשר לתורה עח תנינא? ונ"ל כי חינוס ממש הוא שפע הבא מלמעלה שהו אחסר כמבואר בתורה יט וגם מעורר דינים כמבואר בלק"ה על תורה לא בחי' דכר מזריע תחילה יולדת בת, ובאמת לקבל חיות כזו לא ע"י מעשים טובים אלא רק ע"י שלא מתיימש והתקרבות לצדיק מהצדיק זה בחי' חינוס כלפי חיות כזו שהיא מאוצר מתנת חינוס בלי גבול.

פעם אחת נפטר לעולמו אחד מבני הנעורים מנעמורב שהיה ממקרביו, וספר הוא וזכרנו לבקרה גם כן בשבחו ואמר עליו, שדרבו היה שתכף שהיה צר לו באיזה דבר ביהדותו, הלך ברגליו משם לכאן, אשרי להם:

טו עיין תורה קטו... אבל הוא יתברך מסתיר את עצמו בכיכול בתוך המניעות. ומי שהוא בר דעת יכול למצוא את השם יתברך בתוך המניעות בעצמן. כי באמת אין שום מניעה בעולם כלל... ועל ידי המניעות בעצמן דיקא יכולין להתקרב להשם יתברך.

י" לקושי הלכות תפלת ערבית הלכה ד (עפ"י תורה טו) אות לב – וכמו כן בכתבי הא"י ז"ל, שתקון הכלים והעולמות מחדש, הוא על ידי שמעלין הניצוצות שנפלו מעמקי הקלפות, וממשיכין אור רב מלמעלה, בחינת אור מ'ה' החדש. ועל ידי זה גורמים יחיד עליון, על ידי בחינת העלאת מייני נוקבין. ועל ידי זה נתתקנים העולמות והכלים וכו' (עץ חיים שער הכללים פרק א). ועקר זה התקון הוא בארץ ישראל כנ"ל. אבל איך זוכין לבוא לארץ ישראל כי הא בהא תליא, כי אי אפשר להעלות אלו הניצוצות – כי אם על ידי שממשיכין אור רב מלמעלה, שנמשך מבחינת הבטול וההסתכלות אל התכלית כנ"ל, שזה זוכין בארץ ישראל דיקא כנ"ל. ולא ארץ ישראל אי אפשר לבוא כי אם על ידי תקון הכלים, שנעשין על ידי העלאת אלו הניצוצות וכו', ואם כן, מהיכן ההתחלה ועל כן מתגברין המניעות מאד קדם שבאין לארץ ישראל, כי הקלפות וסטרין אחרנין הנאחזין מאד באלו הניצוצות הנפולין, שהם בחינת הנשמות הנדחות, הם מתגברין במניעות עצמות, נגד זה שרוצה לבוא לארץ ישראל – להוציא הנשמות והניצוצות מהם. ועל כן צריכין להתגבר מאד לשבר המניעות העצמות במסירת נפש. ואז על ידי המסירת נפש שמוסר נפשו בשביל לבוא לארץ ישראל, על ידי זה נמשך עליו איזה הארה מקדשת ארץ ישראל לחוץ לארץ, כדי שהיה לו כח לשבר הקלפות שמהם המניעות, ולהעלות משם ניצוצות קדושות, ועל ידי זה מתקן איזה בחינת כלים. ועל ידי זה יש לו כח לבא לארץ ישראל להתבטל שם בתכלית הבטול, ולהסתכל על התכלית ברצון ושוב, ולקבל משם האורות והשגות התורה נפלאות ונוראות על ידי הכלים שזכה לתקן על ידי העלאת הניצוצות שהעלה, על ידי שבירת המניעות, על ידי גדל מסירת נפשו בשביל לבוא לארץ ישראל. ועל כן על פי רב צריכין לחזור מארץ ישראל, כי מחמת שכל זמן הגלות, כל זמן שלא בא עדין משיח צדקנו, עדין אי אפשר לבקר כל הניצוצות בשלמות, כי דוע בכתבים (עץ חיים שער לט פרק א). והצדיק, אף על פי שברר ותקן והעלה ניצוצות רבות על ידי נסיעתו לארץ ישראל על ידי מסירת נפשו העצום, אף על פי כן עדין נשארו הרבה בחוץ לארץ שצריכין להעלותם ולבררם, כי אי אפשר לבררם כי אם על ידי שהיה תחלה בארץ ישראל וכו'. על כן הוא צריך לחזור מארץ ישראל לחוץ לארץ, כדי לחזור ולברר ולהעלות ולתקן כל הניצוצות והנשמות הנדחים והנפולים. כי עתה דיקא הוא יכול לתקן ולהעלותם על ידי אור קדשת הבטול, שהוא קדשת ארץ ישראל שזכה לקבל שם, שעל ידי זה עקר תקונם ועליהם, וכו'. וזהו בעצמו בחינת רצון ושוב, הינו שהצדיק הולך במרוצה במסירת נפש לארץ ישראל, ואחר כך 'שוב' ששב משם. וכל זה בשביל תקון העולמות, בשביל העלאת הניצוצות והנשמות שנפלו על ידי בחינת שבירת כלים שגרמו בחטאיהם, רחמנא לצלן. וזהו בחינת (יחזקאל א, יד): "והחיות רצוא ושוב כמראה הבזק". כמראה הבזק דיקא, שהם בחינת כלי חרס שנשברו, הינו כפי בחינת השבירת כלים שהם בחינת מראה הבזק, כמו כן צריכין לחזור מהבטול כמה פעמים, בבחינת רצוא ושוב, שהו בחינת מה שחוזרין מארץ ישראל, ששם עקר הבטול. וזהו וזהו בחינת רצוא ושוב כמראה הבזק, שצריכין לקבל החיות מאור הבטול, בבחינת רצוא ושוב כמה פעמים, כמראה הבזק, ופרש רש"י: "כאור היוצא מבין החרסים", שהוא אור התנוצצות הניצוצות שנפלו בבחינת שבירת כלים כנ"ל, הינו כפי מראה הבזק, הינו כפי הניצוצות שנפלו בבחינת שבירת כלים, כי אי אפשר להעלות הניצוצות בפעם אחת, על כן צריכין לחזור ולעלות כמה פעמים, בבחינת רצוא ושוב, כדי לתקן בכל פעם כלים כדי להעלותם בהדרגה ובמדה פסדר. כי כל מה שמעלים ניצוצות יותר – מתקנים כלים יותר, וכל מה שמתקנים כלים יותר – יכולים להעלות ניצוצות יותר ויותר, כי הא בהא תליא וכו':

י" ראה סוד מקבציאל המבואר בשער רוח הקדש להאר"ז (דף טו). שהובא בבאור ים החכמה.

י. מבואר שככל שהצדיק גדול יותר כך מתגברות עליו מניעות יותר. ומסתמא גדול יותר הכוונה שכלול מיותר נשמות ישראל וע"כ משה רבנו ורבנו שהיו צדיקי הדור שכלולים מכל נשמות ישראל וכן הבעש"ט התגברו עליהם מניעות נוראות שכמעט א"א להתגבר עליהן. וצ"ע מלק"ה ערבית/טו שמוהרנ"ת מבאר לכאורה להפך שזה הטעות של עם ישראל שבקשו לשלוח מרגלים במקום להכנס כולם בעצמם לא"י וזכות הרבים תשבור את כל הקליפות, כי ל"ב המרגלים לא היה הכח לזה לכן הסט"א התגברה עליהם. קשה הרי לכאורה אדרבה התיקון של כל ישראל היה כל כך גדול שכנגדו היתה הסט"א מתגברת הרבה יותר. ואולי הטעם כי ככל שיש יותר בני אדם המניעות מתחלקות ליותר חלקים ואזי יותר קל לשברם ועל כן התגברה הסט"א דייקא בעצה זו שיטעו וישלחו רק י"ב מרגלים ועי"ז הצליחה למנוע את התיקון הנפלא של בניסות כל ישראל לארץ עם משה רבנו.

הקדמה

בעניין קדושת ישראל

להבין עד כמה באמת ראוי לנו לשמוח שלא עשני גוי, אלא ישראל.

מבריאת האדם הראשון עד דור הפלגה, כאלפים שנה, היתה בחירה לכל אחד בעולם להתקדש במותר לו ולזכות לקדושת ישראל, כמבואר בדרך ה' ו' להרמח"ל, ובחטא דור הפלגה (1996 לבריאה) הפריד הקב"ה את אוצר נשמות ישראל חלק אלוק/כ"א, מנשמות שאר האומות שהן נשמות טמאות/כ"ב, ואזי נתחלקו הגויים לע'.

ט לוקי הלכות תפלת ערבית הלכה ד אות לג. ובשביל זה נתרצה משה רבנו בשליחות המרגלים. וזה היה טעות של ישראל שרצו לשלח מרגלים לארץ ישראל, כי מחמת שראו שאי אפשר לבוא לארץ ישראל כי אם על ידי קבוצ נדחים, שהם הניצוצות הנפולין, ואי אפשר להעלותם כי אם על ידי קדשת ארץ ישראל, ואם כן, איך אפשר לבוא לארץ ישראל על כן נתחכמו לשלח מרגלים שהיו צדיקים גדולים, כדי שהם בקדשתם ושבירו המניעות ויבואו לארץ ישראל, ויקבלו שם קדשת ארץ ישראל, ואחר כך יחזרו משם מיד. ובכח הזה יוכלו ישראל לתקן פלים – להעלות שאר הניצוצות, מאחר שכבר יש להם כח להמשיך עליהם קדשת ארץ ישראל על ידי המרגלים שכבר היו בארץ ישראל וחזרו, ועל ידי זה יוכלו כל ישראל לבוא לארץ ישראל בנקל. ובאמת הוא לכאורה עצה נפלאה. אבל אז התגברה הסט"א אחרא בהתגברות גדול מאד, מאחר שראתה שכל ישראל רוצים כלם לבכש ארץ ישראל, שבוזה היו מעלים כל הניצוצות, והיו מכניעים הקלפות והסט"א אחרא לגמרי, על כן התגברה בהתגברות גדול על המרגלים, עד שנסתו אחריה להוציא דבה על הארץ הקדושה. ועל ידי זה גרמו מה שגרמו – שגרמו בכיה לדורות, חרפן בית המקדש, וכל הגליות (תענית כט). כי באמת ישראל טעו בזה, כי אם אין להם בעצמם כח לשבר המניעות לבוא לארץ ישראל, שהם ששים רבוא נשמות קדושות, איך יהיה כח לשנים עשר מרגלים לשבר תקף הסט"א אחרא אדרבא היו צריכים למסר נפשם כלם לילך לארץ ישראל בלי שום מרגלים, רק במסירת נפש ממש, ואז על ידי מסירת נפשם, בודאי היו משברים כל המניעות וכו"ל, והיו באים לארץ ישראל בשלום. ומחמת פגם שלחם גרמו, שגם משה רבנו, עליו השלום, לא היה יכול לבוא לארץ ישראל.

כ דרך ה' להרמח"ל ח"ב פ"ד בענין ישראל ואומות העולם – מן הענינים העמוקים שבהנהגתו ית' הוא ענין ישראל ואומות העולם שמצד טבע האנושי נראה היותם שוים באמת ומצד עניני התורה הם שונים שינוי גדול ונבדלים כמינים מתחלפים לגמרי. והנה עתה נבאר בענין זה ביאור מספיק ונפרש מה שבו מתדמים זה לזה ומה שבו מתחלפים זה מזה.מאד"ר עד זמן הפלגה כל אותו הזמן לא חדלו צדיקים דורשים האמת לרבים, כגון, חנוך מתושלח שם ועבר, ומוהירים אותם שיתקנו את עצמם. וכיון שנתמלא סאתם של הבריות, בזמן הפלגה, שפט במדת משפטו ית' היות ראוי שיגמר זמן ההשתדלות השרשי, ויהיה קצם של הדברים, שיקבע מה שראוי ליקבע בבחינת השרשים, לפי מה שכבר נתגלגל ונהיה עד עת הקץ ההוא. ואז השגיח ית"ש על כל בני האדם, וראה כל המדריגות שהיה ראוי שיקבעו בהם האנשים ההם כפי מעשיהם, וקבעם בהם בבחינתם השרשיית כמ"ש. והנה כפי מה שהונחו הם, כן נגזר עליהם שיהיו מוציאים התולדות, כפי מה שכבר שוער שהיה ראוי לשרש ההוא. ונמצאו כלם מינים קבועים בעולם, כל אחד בחוקו וטבעו, ככל שאר המינים שבבריות, וניתן להם להוציא תולדותיהם בחקם ובחינתם ככל שאר המינים. ואמנם נמצאו כלם לפי המשפט העליון, ראויים לישאר במדריגת האנושית השפלה שהגיעו לה אדה"ר ותולדותיו מפני החטא, ולא גבוהים מזה כלל. ואברהם לבדו נבחר במעשיו ונתעלה, ונקבע להיות אילן מעולה ויקר, כפי מציאות האנושית במדריגתו העליונה, וניתן לו להוציא ענפיו כפי חקו. ואז נתחלק העולם לע' אומות, כל אחד מהם במדריגה ידועה, אבל כלם בבחינה האנושיות בשפלותו, וישראל בבחינת האנושיות בעליו. והנה אחר הענין הזה נסתם שער השרשים, והתחיל הגלגול וההנהגה בענפים, כל אחד לפי ענינו. ונמצא שאע"פ שלכאורה נראה ענינינו עתה וענין הקודמים שוה, באמת איננו כך. אלא עד הפלגה היה הזמן שרשי האנושיות, ונתגלגלו הדברים בבחינה זו. וכשהגיע קץ זמן זה, נקבע הדבר כפי המשפט, והתחיל זמן אחר שהוא זמן הענפים, שעודנו בו עתה:ומרוב טובו וחסדו ית' גזר נתן מקום אפילו לענפי שאר האומות שבבחינתם ומעשיהם יעקרו עצמם משרשם ויכללו מענפיו של אאע"ה אם ירצו. והוא מה שעשהו ית"ש לאברהם אב לגרים ואמר לו ונברכו כך כל משפחות האדמה ואולם אם לא ישתדלו בזה ישארו תחת אילנותיהם השרשיים כפי ענינם הטבעי:

כא ראה שער הקדושה לרבי חיים ויטאל ח"ג שער ב' – כמו שזה האור המיוחד הנקרא עולם העשר ספירות בתמונת אדם אחד, כן יש עוד אור אחד הנקרא מחצב הנשמות של בני אדם נכלל ממש בכל אותם פרטי הבחינות שנתבאר באדם של העשר ספירות שהוא הנקרא אלהות גמור והוא מתלבש תוך האור הזה הנקרא מחצב הנשמות בכל פרטיו: עוד יש אור אחר בצורת אדם הנקרא מחצב המלאכים, שממנו נחצבו כל המלאכים וגם הוא נכלל מכל פרטים הנזכרים כולן והוא מלבוש חיצון על אור מחצב הנשמות: ועוד יש אור אחד מעט ונקרא אור חשוך וכלו דינים קשים שממנו נאצלו כל הקליפות שבאותו עולם, ומלביש על אור מחצב המלאכים וגם הוא תמונת אדם. וחוצה לכל אורות הנזכרים הם הרקיעים עצמן שבאותו עולם והם הנקראים גוף לאותו עולם, ובפנים ממנו חמשה אורות הנזכרים, אור האין סוף כפי ערך אותו עולם לפנים מן הכל, ועליו אור העשר ספירות, ועליו אור מחצב הנשמות, ועליו אור מחצב המלאכים, ועליו אור מחצב הקליפות, ועליו העולם עצמו שהן הרקיעים גוף האורות הנזכרים. ואחר כך בזה הגוף הנקרא רקיעין נבראו שם תולדות העולם ההוא והם כלולים מכל הבחינות, כי כל אחד מהם יש לו כח נמשך מן הרקיעין והוא גוף שלו, ובתוכו אור הדינין, ובתוכו אור המלאכים, ובתוכו אור מחצב הנשמות, ובתוכו אור העשר ספירות, רוכב עליהם ומחיה כולן. ואותו הכח הנמשך מאור

אומות, כל אומה בהשגחת השר שלה, כרוכה אחר אחת משבעים מדות רעות, וכולם בתאווה הידועה, ולשונה הוא ביטוי למידה שכרוכה בה (ראה תורה יט ותורה לו). ואז אברהם אבינו שהיה אז בן מ"ח יחיד בעולם (עם מח) שהאמין בהקב"ה, נתייחד שרק מזרעו יתברר עם ישראל, ויתחיל עולם התיקון^{כ"ג}, אחרי אלפים שנות תוהו שהיה האדם הולך ומתרחק מהקב"ה, והיה אברהם אבינו מברר את הטוב וכן יצחק עד שביעקב פסקה עיקר^{כ"ד} וזהמת הנחש (שבת קמו), והיה זרעו קודש י"ב שבטי ישראל. וכל הרע התנקז בכל שאר ע' אומות, שהן רע גמור וישראל טוב גמור, לבד מקצת תערובת שגרם שבירת הכלים והחטא ועוד נשואי תערובת שעל כן נמצא לפעמים טוב בגויים ורע בישראל.

וכיון שעם ישראל נבחר לצד הקדושה ושאר אומות לצד הטומאה על כן תיקון העולם, וח"ו להפך, תלוי רק בישראל ולא בגויים, דהיינו שגוי לא פוגם בעולמות במעשיו הרעים, ולא מתקן במעשים טובים, להבדיל מישראל שכל יהודי בכוחו לתקן בעולמות וליחד קב"ה ושכינתיה וגם ח"ו להפך^{כ"ה}. ועל כן גם ההשגחה על ישראל כשהם בא"י היא השגחה ע"י הקב"ה לבדו להבדיל מהגויים שההשגחה עליהם היא כל אומה ע"י השר שלה^{כ"ו}.

ועל זה אמר רבנו אשרינו שזכינו לקדושת ישראל כי בתחילה היו כל בני האדם יכולים לזכות לקדושת ישראל ורק אחרי אלפים שנות תוהו בדור הפלגה הבדיל הקב"ה את אברהם אבינו מכל בני האדם שבעולם ובחר בו וביצחק בנו ויעקב בנו וכל זרעו אחרי שרק להם יש קדושת ישראל. אשרינו שזכינו להיות מזרעם, וזכינו לנשמת ישראל חלק אלוך ממעל, ולא מזרע שאר גויים שנשמותיהם מג' קליפות טמאות.

מחצב הנשמות נקרא מזל עליון של נפש האדם השפל, והבן זה מאד. אלא שזה בבריאה נקרא מזל הנשמה, ושבצירה נקרא מזל הרוח, ושבכשיה נקרא מזל הנפש:

^{כ"ז} **עץ חיים** – שער מט פרק ג – ובזה תדע נפש הבהמית שבאדם מה הוא, והוא יצר טוב ויצר הרע שבאדם, ונשמתן של הגוים הם מג' קליפות: רוח וענן ואש שכולם רע, וכן הבהמות וחיות ועופות טמאים. אך נפש הבהמית דיישראל ונפש הבהמית דבהמות וחיות ועופות הטהורים כולם מנוגה, לכן יש חלב מהחזה ולמטה של הבהמות כולם, חלב טמא וחלב טהור, טוב ורע נגד נוקבא דנגה הנ"ל, וכמ"ש בע"ה ובתקן מ"ג:

^{כ"ח} **עבודה זרה ט.** – תנא דבי אליהו ששת אלפים שנה הוי העולם שני אלפים תוהו שני אלפים תורה שני אלפים ימות המשיח בעונותינו שרבו יצאו מהן מה שיצאו מהן שני אלפים תורה מאימת אי נימא ממתן תורה עד השתא ליכא כולי האי דכי מעיינת בהו תרי אלפי פרטי דהאי אלפא הוא דהואי אלא (בראשית יב-ה) מואת הנפש אשר עשו בחרן וגמירי דאברהם בההיא שעתא בר חמשין ותתרי הוה.

^{כ"ט} **רק עיקר הזוהמה**, ראה שבת קמו שתי דיעות מתי פסקה הזוהמה, כי לגמרי היא פסקה רק כשבאו כל ישראל להר סיני. וראיתי מפרשים שבאמת ביעקב פסקה אלא שחזרה קצת ע"י רז"ל נשותיו שהיו בנוות לבן הארמי, ונצטרפו בכור הברזל של מצרים וזודככו לגמרי בהר סיני. ובחטא העגל חזרה, אבל הרבה פחות ממה שהיתה קודם, כמבואר שם ההבדל בין הגויים לישראל. כמבואר גם בנדרים כ. שמי שאין לו בושת פנים דהיינו שיש בו עזות פנים בידוע שלא עמדו אבותיו בהר סיני.

^{ל"א} **ראה מה שכתב הרמח"ל** בדרך ה' ח"ב פ"ד אות א' – ואולם במעשיהם של ישראל תלה האדון ב"ה תיקון כל הבריאה ועילוייה כמ"ש^{כ"ב} ושעבד כביכול את הנהגתו לפעלם להאיר ולהשפיע או ליסתר ולהתעלם ח"ו ע"פ מעשיהם. אך מעשה האומות לא יוסיפו ולא יגרעו במציאות הבריאה ובגילוי ית"ש או בהסתרתו אבל ימשיכו לעצמם תועלת או הפסד אם בגוף ואם בנפש ויוסיפו כח בשר שלהם או יחלישוהו:

וראה גם בחסד לאברהם ד' י' – הזמן הג' והיא הנהגה שלישית בזמן האבות אחר דור הפלגה, כי שוב לא פגמו הרשעים למעלה כי אין הקב"ה צופה מעתה אלא באברהם שהוא חלקו ונחלתו וכל הבאים אחרי מזרעו, והאומות כאשר נתמלא סאתם יגזור עליהם האיבוד כמו סדום ועמורה וכיוצא בהם, ואין מעשה האומות פוגמין הספירות רק כל חוטא מהם פוגם בשר שלו כמ"ש ואחשוק גם אנכי אותך מחטא לי, כנזכר בתיקונים ובוזה בהר בר"מ: אמנם האבות התחילו לתקן חטא של אדה"ר כנזכר בדברי רשב"י ע"ה (בתקונים) שהוא נתגלגל בג' אבות לתקן ג' עונות ג"ע ושי"ד וע"ז שעבר אדם הראשון ושלשתן נתקנו בהאבות.

^{ל"ב} **כמבואר בחסד לאברהם** (אזול) מעין ד' נהר מז – הענין כי השגחת האל יתברך נמשכת עד הכסא הכבוד ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים, מיכאל גבריאל אוריאל רפאל, והיינו בעוד שאין השכינה מתלבשת בהם, אמנם כשהשכינה היא מתלבשת בהם או ארבעתם יחד חיה א' בסוד הקשר והייחוד, וכל עצם ההשגחה אחת, ונמשך יחוד הקשר הזה וההשגחה הזאת המיוחדת עד היכל לבנת הספיר, כי עד שם מגיע ההשגחה, ומפתח היכל לבנת הספיר שאין לו אלא פתח א' תתחלק ההשגחה לע' שרים, ע' חלקים, להם צינורות, שבהם תתלבש ההשגחה להנהיגם, וביום הנועד לדון כל העולם יתועדו כולם ויושגחו על צד ההשגחה הכוללת, וינתן בהם כדי צורך כל אחד ואחד, כאמרו ויבאו בני האלהים וגו', וכתוב ועל המדינות בו יאמר וגו', והמדינות הם ההשרים, כי העולם הגשמי נחלק אליהם, והשר פועל כל השנה כפי השפע הנחלק אליו, וניצוץ ההשגחה מתלבשת בו כי לא בידו טובו: **אמנם ישראל בזה אינם שוים עם שום אומה ולשון, אחר אשר נבחר אברהם לחלקו יתברך וכל זרעו הקדושים, והם מסורים תחת פתח היכל לבנת הספיר שהיא השגחה הפרטית לעולם, שכל השגחת הקדוש ברוך הוא נקשרת עם ישראל בארץ ישראל שהיא נגדית לפתח היכל לבנת הספיר, כאמרו והיה עיני ולבי שם כל הימים. ובהיות אל בארץ ישראל הרי הם נקשרים עם ההשגחה הנזכרת בלתי נחלקת לחלקים כלל בענין שאינם תחת השר ולא שליח. אמנם בהיות ישראל גולים בעת הזאת לבין האומות והשרים, הנה עיקר השכינה בארץ ישראל ועיקר השגחה בה, שמעולם לא זזה השכינה מכותל מערבי, אמנם ניצוצות שכינה מתלבשת עם ישראל בתוך השר שישראל נתונים תחת ידו, כאמרו ואני בתוך הגולה, ממש ירדה שכינה עמם, ונטתה פתח היכל לבנת הספיר להתלבש כל כח ההשגחה בשר כשדים, וכן למדי, ולכל מקום שגלו ישראל שכינה עמם, ולזה ישראל העומדים בח"ל עובדי ע"ז בטהרה הם, שהם משפיעים לשר ההוא שהם מתפללים על הברכה, ואין ספק שלא יושפע אליה שפע אלא על ידי השר ההוא אשר הם תחת ידו, ולכן נצטוו והתפללו אל שלום העיר, כי בשלומה יהיה לכם שלום, וכן אמר דוד כי גרשוני היום מהסתפח בנחלת י"י וגו', אחר שגמר בלבו לצאת חוצה לארץ והוכרח לייחד ולהיותו משפיע על כרחו יהיה על ידי השר החיצוני, והיינו עבודת אלהים אחרים:**

כהמשך להנ"ל אומר רבנו ששמח ומחייה את עצמו במה שהיה בארץ ישראל. ובשיחה קנג מבואר ששיחה זו נאמרה כהקדמה לתורה עח תנינא, נראה כוונתו כי כמו שזכינו לקדושת ישראל דייקא אחרי אלפים שנות תוהו, כך ארץ ישראל שאוירא מחכים, הדרך אליה היא קטנות מוחין שזה בחי' תוהו דייקא, ועל כן א"א לבא אליה אלא בייסורים וקטנות גדולה, וכמבואר שם שהדרך לא"י היא כ"ח אתוון של מעשה בראשית בתחילת התורה שהוא בראשית מאמר סתום שממנו חיות הסט"א, והוא אוצר חינם שממנו קיבל העולם קודם בריאת האדם, והצדיק הגדול ע"י שהוא בחי' בלי גבול, אזי כשהוא בבחי' פראסטיק בכוחו לקבל משם חיות כדי להחיות את כל הפשוטים והרחוקים מהקדושה שנפלו לקטנות ותוהו בדרך אל הקדושה.

אבל כדי לקבל מאוצר חינם ע"י הצדיק צריך להיות פראסטיק דהיינו לסלק את השכל ולסמוך על הצדיק כמבואר בתורה קנג.

ועל כן אמר אז רבנו שמחייה עצמו שהיה בא"י, כי היה אז במוחין דקטנות, ולא היה לו השגות להחיות עצמו בהן, אלא רק בקדושת א"י שזכה להם כמה שנים קודם. ומתוך דבור זה המשיך לבאר שכשהצדיק בבחי' זו של פראסטיק, אזי בכוחו להחיות את כל אלה שהם בקטנות מוחין, מאוצר מתנת חינם שאין לו גבול כי לא תלוי בשום מעשים טובים. וביאר שהקטנות הזו היא הדרך לא"י דהיינו להשגת מוחין גבוהים מאד. ואז גילה רבנו גם את צעקתו הגדולה שאין שום ייאוש בעולם כלל, כי באמת ע"י הדרך לא"י שהיא האוצר מתנת חינם (תורה קדומה שעל ידה נברא העולם בלא אתערותא דלתתא כלל) בכחו של הצדיק הגדול שיצא מגבול הטבע, להחיות בה את כל אותם שנפלו למוחין דקטנות בדרך אל הקדושה, ע"י שהוא בעצמו נעשה לפעמים פראסטיק ומוחין דקטנות.

כי באמת קשה כיצד אפשר לבוא לא"י ולכל קדושה אם הדרך לזה היא קטנות מוחין כל כך, הרי בקטנות כזו האדם לא יכול להמשיך לעצמו חיות דקדושה כדי לצאת ממנה, וזה גילה אז רבנו שאפילו בקטנות מוחין הכי גדולה שיש לאדם, אעפ"כ אין ייאוש בעולם כלל, שכיון שהוא נכסף לקדושה, הרי שהוא בבחי' הדרך לארץ ישראל, שדייקא לקטנות הזו, מיועד האוצר מתנת חינם של חיות בלי גבול שאפשר לקבל אז מהצדיק.

בעניין המניעות שמחן דייקא נעשה כלים לנעימות האור

הפירוש שא"א לבוא לארץ ישראל אלא ע"י הקטנות ומניעות המח שיש בדרך לא"י, כי דייקא הקטנות והמניעות הן הדרך שמובילה לא"י ולפי גודל הקטנות כך זוכים לגדלות המוחין, בבחי' (משלי טו) לפני כבוד ענוה. ובבחי' אין אדם עומד על דברי תורה אא"כ נכשל בהן. ובבחי' קודם בריאת העולם שהיה הקב"ה בונה עולמות ומחריבן, ובבחי' עולם הנקודים שקדם לעולם הברודים שהוא אור מה החדש שתיקן את הכלים, ובחי' התוהו שתמיד קודם לתיקון. כי דייקא משברי הכלים נעשים כלים חזקים יותר, שיהיה בהם כח לקבל את האור הגדול. כמבואר בלק"ה בכמה מקומות, ראה הכשר כלים ד"כ.

עד כאן ההקדמה

✱

שיחה יא

אשרינו שהשם יתברך היטיב עמנו מאד שזכינו לקדושת ישראל/כח. שלא עשנו כגויי הארצות/כט ולא שמנו כמשפחות האדמה/ל. ובראנו לכבודו והבדילנו מן הטועים ונתן לנו תורת אמת/לא.

^כ לקוטי הלכות הכשר כלים הלכה ד' אות יח – אדם יסודו מעפר וסופו לעפר. ואין שום תכלית בעולם הזה כי אם להתקרב להשם יתברך ולתורתו הקדושה. ואם אף על פי כן הוא רחוק מאד, על כל פנים יתגבר החשק והרצון ועל ידי זה יזכה לשבר המניעות כנ"ל, ואז יתהפכו המניעות לו לטובה גדולה, כי על ידי שבירת המניעות נעשין אחר כך כלים לקבל האור הנעצר בהדרגה ובמדה, שאי אפשר לקבלו כי אם על ידי כלים והם נעשין בזה העולם דייקא על ידי שבירת המניעות, כמובן בדבריו ו"ל, במקום אחר (סימן קפה), כי הכלים הם בחינת צמצומים שהם מונעים ומעכבים האור שלא יתפשט יותר מדאי כדי שיוכל לקבלו, וזה זוכה כפי מה שזוכה לשבר מניעות בזה העולם, שאז נעשין מהמניעות כלים וכלים נפלאים לקבל האור בהדרגה ובמדה, שזהו בחינת תשעה היכלין וכו', שהם נעשין על ידי הדרגה והמעכב וכו', ועין מזה במקום אחר (סימן כד). נמצא, שכל השגת האור והחיות דקדושה שהוא בחינת מוציא מבחן אל הפעל, אין זוכין כי אם על ידי הארץ דייקא, שמשם כל המניעות ועל ידי דייקא שוברין כל המניעות, וזה בחינת "אמת מארץ תצמח"

^{כח} עיין תורה ז' תנינא אות ג' – כי מי שידע קדושת ישראל מאין הם לקוחים, וידע רוחניות ודקות של ישראל – הוא יודע, שישאל הם רחוקים לגמרי מעוון, ואין עוון שיהיה להם כלל כלל לא, לפי גדל קדושתם משרשם וגדל דקותם ורוחניותם. ועל כן כל היסורים שבעולם אינם נחשבים למשואי כנגד המשואי הכבד של עוונות, חס ושלום, רחמנא לצלן.

^{כט} שלא עשנו כגויי הארצות – שעל זה אנו מברכים בכל בקר בשם ומלכות שלא עשנו גוי, וכמבואר במעשה שאחרי ספורי מעשיות בצדיק שנפל לעצבות שלא מצא בעצמו נקודה טובה אלא שזכה לקדושת ישראל והתחיל לשמח עצמו בשמחת "שלא עשנו גוי" וזה

ישראל יכולים לבנות את ארץ ישראל ולהפריח אותה/ל". כי רק להם נתן ה' את הארץ/לה, וכמבואר בתורה עת תנינא/ו שאמר אז, ושיחה זו היתה הקדמה לה.

להבין את ההמשך צריך להקדים כיצד נאמרה שיחה זו ובאיזה הקשר. וראה שיחות הר"ן אות קנג הנ"ל בשיחות, שאמר – עתה על מה באתם? הלא אני איני יודע עתה כלל! כי אני עתה רק פראסטיק לגמרי. והאריך בשיחה זאת וכפל ושילש כמה פעמים שאינו יודע כלל ושהוא רק איש פשוט לגמרי ושהוא פראסטיק. ואז אמר שהוא מחיה את עצמו עתה רק במה שהיה בארץ ישראל. והאריך בשיחה זאת שבאמת לאמתו אינו יודע כלל וכלל לא, ושהוא רק פראסטיק לגמרי, רק שהוא מחיה את עצמו במה שהיה בארץ ישראל. ומתוך שיחה זאת התחיל לדבר ולגלות את תורה עת תנינא. נמצא מבואר שהשמחה הגדולה שמדבר עליה כאן שזכה להיות בא", היתה כיון שהיה בקטנות מוחין, ולא יכול היה להחיות עצמו בהשגות אלוקות כפי נהג בדרך כלל.

ואמר שיש לו שמחה גדולה על שזכה להיות בארץ ישראל. בשנת תקנח בלג בעומר יצא רבנו מביתו והגיע לא"י סמוך לראש השנה תקנט. אע"פ שהיה שם רק כמה ימים, ואפילו אם היה רק כמה רגעים, כבר היה שמח שזכה לנצח את המלחמה כמבואר בשבחי הר"ן סדר נסיעתו שאמר/ו שבהילוך ד' אמות בה

וראה רמב"ן (ויקרא כו לב) ... וכן מה שאמר בכאן יושממו עליה אויביכם – היא בשורה טובה, מבשרת בכל הגלויות, שאין ארצנו מקבלת את אויבינו. וגם זו ראייה גדולה והבטחה לנו: כי לא תמצא בכל הישוב (בכל העולם), ארץ אשר היתה טובה ורחבה, ואשר היתה נושבת מעולם, והיא חרבה כמותה. כי מאז יצאנו ממנה לא קבלה אומה ולשון, וכולם משתדלים להושיבה, ואין לאל ידם.

וראה ספר מסילות אל האמונה (להרב יוסף גבאי) עמ' 167 – פרופסור סיר ג'ון ויליאם דוסון כתב כבר בשנת תרמ"ח כדברים הבאים: "עד היום הזה לא הצליחה שום אומה להתבסס כאומה בארץ ישראל. שום אחדות לאומית ושום רוח לאומית לא קנו להם אחיזה שם. אותו ערב רב של שבטים מדולדלים שישבו בה החזיקו בה רק כאריסים סתם, כבעלים ארעיים, שכפי שנראה בעליל הם מחכים לאלה הזכאים לבעלות קבע על האדמה". עכ"ל. אנו חיים 1600 שנה אחר שנכתבו הדברים במדרש, ו-800 שנה אחרי שסיכמם הרמב"ן. וכשאנו צופים מנקודת התצפית של דורנו על התהליך כולו, תהליך היישוב הפורח בימי בית שני, תהליך החורבן והשממה, והפריחה המחודשת רק בימינו ודוקא על-ידי בני ישראל. ... והנה יהודים חוזרים לארץ ישראל, במאה בנוכחית, וארץ ישראל פורחת. שוב היא הופכת את עורה ומכירה את בעליה האמתיים, להם חכתה 2000 שנה! וכמבואר בסנהדרין דף צח – ואמר רבי אבא אין לך קץ מגולה מזה, שנאמר: (יחזקאל לו ח) "ואתם הרי ישראל ענפכם נתנו, ופריכם תשאו לעמי ישראל, כי קרבו לבוא". ושם יא "ונושבו הערים והחרבות תבנינה". וכתב על-כך המהרש"א שם: 'כל זמן שאין ישראל על אדמתם, אין הארץ נותנת פירותיה כדרכה. אבל כשתחזור ליתן פירותיה זהו קץ מגולה, שקרב לבוא זמן גאולה, שיחזרו ישראל על אדמתם'.

ל"כנ"ל בהערה קודמת.

וכידוע שלפני מאה שנה אע"פ שגרו בה ערבים היתה הארץ שממה ועזובה והיה צריך ליבש שטחים גדולים של ביצות ולהתמודד עם מחלות מהיתושים הרבים שגדלו בהן והיה צריך ליטוע עצים ובפרט בידוע עצי האקליפטוס שהובאו מארץ אחרת כי הם שותים הרבה מים. וגם לפני ששים שנה עדיין היו הרבה מאד יתושים וזבובים בכל מקום, והיו מרססים פליט מי שזוכר.

ל"ה כמבואר בבראשית פרק יז (א) ויהי אברהם בן תשעים שנה ותשע שנים ויבא ידוד אל אברהם ויאמר אליו אני אל שדי התהלך לפני ויהיה תמים: ... (ח) ונתתי לך ולרעך אחריו את ארץ מגרף את כל ארץ כנען לאחוזת עולם והייתי להם לאלהים:

ל"ו תורה עת – וזהו בחינת הדרך של ארץ-ישראל הנאמר למעלה, שהצדיק מחיה עצמו בעת פשיטותו משם, כי עקר בח קדשת ארץ-ישראל הוא על-ידי בחינת: בח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים, כמו שפרש רש"י בפסוק בראשית וכו', שבשביל זה פתח ב'בראשית', שלא יאמרו גוילים אתם וכו', על-כן פתח ב'בראשית', כי הוא יתברך ברא הכל, וברצונו נתנה להם וברצונו וכו'. נמצא שעקר בח ארץ-ישראל הוא מבחינת עשרה מאמרות שבהם נברא העולם, שהם בחינת בח מעשיו, שעל-ידיהם היו ישראל יכולים לילך ולכבוש ארץ-ישראל. וגם כאן, בחינת לארץ, נמצא בחינה זו, כי ישראל עם קדוש באים לפעמים במקומות שהיו רחוקים מאד מאד מקדשת ישראל, כגון במקום שהיה מתחלה של עכו"ם, וגם עכשו הוא ברשות מי שהוא רחוק מאד מקדשת ישראל, וישראל באים לשם, וכובשים המקום ומקדשין אותו, שיהיה מקום ישראלי, שהוא גם-כן בחינת ארץ-ישראל. והיו יכולים לומר גוילים אתם, שבבשתם זה המקום שאינו שלכם, אף על-ידי בח מעשיו, בחינת עשרה מאמרות, על-ידיהם יש לנו רשות לכבוש כל העולם ולקדשו בקדשת ישראל, כי הוא יתברך בראה, וברצונו נתנה לנו. נמצא שעשרה מאמרות שהם מלכשין בדרך-ארץ, הינו ביישוב העולם, כי בהם נברא העולם, הם דרך לארץ-ישראל, כי על-ידי בחינת העשרה מאמרות יכולין לכבוש ארץ-ישראל כנ"ל. וזהו בחינת דרך-ארץ, הינו שהוא דרך ונתיב לארץ, הינו לארץ-ישראל, כי דרך-ארץ שהוא ישוב העולם, שנברא בעשרה מאמרות, זה זה בעצמו הוא דרך ונתיב לארץ-ישראל כנ"ל, וזהו דרך-ארץ, הינו דרך לארץ-ישראל כנ"ל. ובהו הדרך-ארץ, הינו הדרך של ארץ-ישראל, שהוא בחינת עשרה מאמרות שבהם נברא העולם, ששם נעלמת התורה, שבזה היה העולם מתקדם בחסדו עשרים וששה דורות שקדם מתן-תורה, בזה בעצמו הצדיק מחיה עצמו בעת פשיטותו שאינו עוסק בתורה, כי אז הוא מחיה עצמו בבחינת התורה שנגלמת בתוך העולם, בכל הדבורים ובכל העבודות שנבראו בעשרה מאמרות, ששם נעלמת התורה כנ"ל:

ל"ז חיי מוהר"ן אות קלד (ו) שמעתי בשמו שאמר קדם שנסע לארץ-ישראל שרוצה לנסע בדי להשיג חכמה עלאה, כי יש חכמה עלאה ותתאה, וחכמה תתאה כבר יש לו, ועדיין הוא צריך להשיג חכמה עלאה, ובשביל זה הוא נוסע לארץ-ישראל. ונשמע מפיו הקדוש שאמר שתכף כשהלך ארבע אמות בארץ-ישראל תכף זכה להשיג כל מבקשו וחפצו שנסע בשבילו לארץ-ישראל, וגם שמעתי מפיו הקדוש מעין זה מגדל השמחה והנחת שהיה לו תכף כשבא לארץ-ישראל שנתמלא רצונו ותשוקתו וכו':

ושבחי הר"ן סדר הנסיעה אות טו – וגדל עצם השמחה שהיה לו באותו הרגע שנכנס ועמד על אדמת הקדש, אי-אפשר לשער במוח. אלו כל הימים היו וכו' לא יספיקו לבאר אפס קצה מזה. כי תכף ומיד השיג מה שהשיג. כי אמר: שתכף כשהלך ארבע אמות בארץ-ישראל פעל מיד מה שרצה להשיג.

כבר פעל מה שרצה. וראה תורה כ' ובחיי מוהר"ן אות טו שאמר אז בזה הלשון: "מי שרוצה להיות יהודי, דהיינו לילך מדרגא לדרגא, אי אפשר כי אם על ידי ארץ ישראל. ואמר שרצונו שכל איש ישראל כל מי שרוצה להיות איש ישראל באמת יסע לארץ ישראל, ואף-על-פי שיש לו מניעות רבות על-זה, ישבר כל המניעות וילך לשם כי זה עקר נצחון המלחמה בשזוכין לבוא לארץ ישראל וכו'. ואמר שקדם שבאין לארץ ישראל אי אל יתהלל חוגר במפתח וכו', רצונו לומר כי הרבה יסורים ומניעות וכו' צריכין לעבר קדם שבאין לשם. פעם אחת כשספר רבנו זכרוננו לברכה מעצם המניעות והספנות שהיה עליו בסטאמבול ואף שהיה בספנה גדולה קדם שבא לארץ ישראל וכו'. אז ענה ואמר לנו, שאנחנו יכולים לבוא לארץ ישראל בנקל. כאומר שעלינו לא יתגברו מניעות כאלה וספנות כאלה כמו שהיו עליו, ואם נרצה נוכל לבוא לארץ ישראל בנקל/לח. אף אף-על-פי-כן בודאי גם אנחנו צריכים להיות מרצים לסבל יסורים ולשבר מניעות קדם שבאין לשם, כי ארץ ישראל היא אחת משלשה דברים שנתנו על-ידי יסורים (ברכות ה). וכמוכא גם שם במאמר הנ"ל (תורה ב') (וראה גם בלק"ה/טו). ופעם אחת אמר רבנו זכרוננו לברכה יש שנדמה להם שרוצין ונכספין מאד לבוא לארץ ישראל, אם היו יכולים לסע לשם בהרחבה אבל לא בצער ודחק, ובאמת אין זה רצון שלם. כי מי שרוצה לבוא באמת לארץ ישראל, צריך לילך גם רגלי וכמו שנאמר לאברהם לך לך וכו' לך דיקא.

כנ"ל בפרט לאדם גדול הרבה יותר קשה מסתם אדם עד שבמעט זה לא אפשרי מרוב מניעות עצומות שא"א לתאר, פי לפי גודל התיקון שנעשה אם יצליח לבא לשם. ועל כן היו לרבנו במיוחד מניעות עצומות שא"א לתאר, פי

לח כי דווקא לאדם גדול יש מניעות גדולות כמבואר בלק"ה ברכת הפירות הלכה ד' (עפ"י תורה עא תנינא) אות ו' – ומגדל ההתגברות של החובלים אז בעת התחלת הגאולה, שנתעוררו כנגד הנעם עד שהכביד העבודה וכו', וגרם מחלקת של דתן ואבירם שאמרו: "רא ה' עליכם וכו' כנ"ל, והתגברו כל כך עד אשר העשק יהולל חכם וכו' (קהלת ז, ו), שגם משה רבנו אמר להשם יתברך (שמות ה, כב): "למה הרעתה" וכו'. וכל זה מחמת התגברות החובלים, על כן אמר לו השם יתברך (שם ו, א): "עתה תראה" וכו', ואמרו רבותינו ז"ל (סנהדרין קיא.): "ולא העשוי לשלשים ואחד מלכים, שרמו לו השם יתברך תכף שלא יכנס לארץ ישראל, הינו מאחר שאין בידו לתקן החובלים, אדרבא, הם מבבלין גם דעתו הקדושה עד שאמר 'למה הרעתה' בודאי אי אפשר שיכנס לארץ ישראל, כי בשירצה לכנס לארץ ישראל יתגברו החובלים יותר ויותר, וכשאין בידו לתקנם איז הם פוגמים ביותר בקדשת ארץ ישראל, כמבאר בהתורה הנ"ל. ועל כן בודאי אי אפשר שיכנס לארץ ישראל. וזהו השעם שאנשים קטנים נכנסין לארץ ישראל בקלות, וגדולי הצדיקים יש להם מניעות עצומות מלכנס לארץ ישראל, עד שמושה לא זכה לבוא לארץ ישראל. וכן סמוך לדורותינו היה הפעל שם טוב ז"ל ורבי ר' נפתלי ז"ל – שלא יכלו לבוא לארץ ישראל, כי משה רבנו לפי עצם גדלותו – אם היה נכנס לארץ ישראל, היו צריכים לכנס ולפל כל החובלים לתוך הנעימים להתתקן, והיו צריכים להתתקן כל המזין הפוגמים שנפגמו מחטא אדם הראשון ואילך, שכלם הם בחינת חובלים. בחינת מזין של חוץ לארץ, שנמשכן על ידי פגם הכבוד, על ידי שפוגמין בכבוד השם יתברך, שהם כלל כל החטאים שבעולם שכלם היו צריכים להתתקן על ידי משה, כי כל אחד כפי מה שזוכה לקבל קדשת ארץ ישראל, דהיינו השפעת הנעם, כמו כן באין ונפלים בחינת החובלים להתתקן, ועל כן אם היה משה רבנו נכנס לארץ – היו צריכים כל החובלים להתתקן. ומחמת שאין עדין לא הגיע הזמן לזה, כי לא יגמר תקון כל החובלים עד שיבוא משיח ויבצר רוח הטמאה מן הארץ, ומחמת שלא היה אפשר לתקנם אז – היו יכולים לגרם פגם יותר, חס ושלום, על כן היה מן הנמנע שהוא יכנס לארץ עם ישראל, והיה ההכרח שיכניסם יהושע, שמעלתו קטנה ממשה, שאין לא נתעוררו החובלים כי אם מעט, כפי ערך הנעם שזכה לקבל, וזה היה בידו לתקן בכח וזכות רבו משה.

לט לק"ה ברכת הפירות הלכה ד' (עפ"י תורה עא תנינא) אות ד' – על כן תכף בשהאדם נתעורר לילך לארץ ישראל שאין כפי התעוררותו ותשוקתו לארץ ישראל נמשך עליו הארה מבחינת הנעם העליון שהם המזין של ארץ ישראל. ואין תכף באים החובלים ונפלים בנעימים כדי להתתקן כנ"ל. וזה בחינת גדל היסורים שצריכין לסבל קדם שבאין לארץ ישראל ונעם רבוי המניעות בלי שעור שצריכין לשבר קדם שבאין לארץ ישראל, כמו שאמרו רבותינו זכרוננו לברכה (ברכות ה) שארץ ישראל הוא אחד מהדברים שבאין על ידי יסורים. ועקר היסורים הם המונעים מארץ ישראל. וכל זה נמשך מבחינת החובלים הנזכרים לעיל שהם לשון חבלה ויסורים, דהיינו מניעות שהם בחינת מחלקת, כי כל המניעות שבעולם הם בחינת מחלקת, כי האדם רוצה וכל כך לנסע לארץ ישראל והמניעות עומדים כנגדו וחולקים עליו ורוצים למנעו חס ושלום, וכל זה נמשך מבחינת החובלים שהם המזין של חוץ לארץ שהם בחינת מחלקת, הינו מחמת שהחובלים רוצים להתתקן על ידי הנעם. ומחמת שהחובלים הם מזין של חוץ לארץ בחינת מחלקת, נאחו בהם והזקמא של חוץ לארץ שהיא ארץ העמים. על כן מתגבר הרע שבהם ומבבלין מזה האדם וגורמים לו מניעות גדולות מארץ ישראל וצריך יגיעה לשברם. כי באמת זהו כלל גדול בעבודת הבורא יתברך שעקר כל המניעות שבעולם הם רק מניעת המוח, כי כל מה שהאדם רוצה באמת יכול לגמר כרצונו ואין שום מניעה שתוכל למנעו ועקר המניעה היא רק מחמת שעדין אינו מאמין בדעתו בשלמות כראוי שהוא צריך לעשות דבר זה. ושחיי הנצחיים תלויים בזה. כי אם היה האדם מאמין בקדשת ארץ ישראל כמו שהיא באמת, בודאי לא היה שום מונע בעולם שיוכל למנעו ולא היו כל המניעות שבעולם נחשבים בעיניו למניעות כלל. ובאמת אינם מניעות כלל, כי המניעה הגדולה הוא שצריכין לעבר בשני ימים לדרך רחוק כזה. והלא אנו רואים אלפים ורבבות בני אדם שפורשין עצמן לימים למרחוק יותר מארץ ישראל בשביל ספק רוח. זה נוסע למארסעליא וזה ללונדון, וזה לאמריקא שרחוק מאד, מכל שכן לסטאנביל ולעכו ששכיחים עוברים ושבבים הרבה. ואם מניעה מחמת מוון הלא אנו רואים כמה עניים שמישיאין בניהם ובנותיהם ומוציאים עליהם הוצאות הרבה שעולה הרבה יותר מהוצאות הנסיעה לארץ ישראל ומאין לוקחים אלו ההוצאות, הלא הוא רק מחמת שהם משתוקקים כל כך להשיא בניהם ובנותיהם. ומצפים לה' יתברך עד שה' יתברך עוזר להם בכל מה שמכרח להם, מכל שכן אם היו משתוקקים באמת והיו חושבים מחשבות ותחבולות על זה לבוא לשם בודאי היה ה' יתברך עוזר להם בלי ספק. ועל כן אם היה האדם מאמין בקדשת ארץ ישראל חלק מאלף כמו שהיא באמת בודאי היה כל אדם רץ ופורח לארץ ישראל כמו מי שהיה רץ אם היה יודע שימצא שם בודאי אלפים ורבבות אדומים. שבודאי היה רץ לשם בכל כחו ולא היה שום מונע שימנעוהו והיה לוזה ומוכר כל אשר לו על הוצאות. והיה פורח לשם בנריות ובבבלה גדולה, מכל שכן וכל שכן אם היה האדם משים ללבו שבח ארץ ישראל. שכל התורה כלה מראשה לסופה מלאה משבח ארץ ישראל.

כְּמָה מְנִיעוֹת מצד אשתו ובנותיו, שלא היה מי שיפרנס אותן/וּ **וּכְמָה בְּלִבּוֹלִים** שהיו לו בעניין המניעות אם הן מצד הקדושה או הסט"א, **וּכְמָה מַחְשָׁבוֹת** שחשב והסתפק מה רצון ה' **וּכְמָה עֲפֻבִּים** שלא תלויים בו **וּסְכָסוּכִים** נראה הכוונה לבני אדם שכעסו עליו שמפקיר משפחתו כגון אביו אשתו וחורתו ושאר בני אדם/מ"א, **הִיָּה לוֹ עַל עֵינָיו הַנְּסִיעָה לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל**, ו**מְנִיעוֹת מַחְמַת מְמוֹן**. והוצרכו אנ"ש לאסוף לו מעות לנסיעה ולא הספיק אלא לתחילת הנסיעה/מ"ב, ונוספו לו עוד מניעות כשהגיע לסטנבול שהיה מלחמת תורכיה עם צרפת ולא הרשו ללכת לא"י. ועוד מניעות של הס"מ כנ"ל כיון שצדיק גדול לפי גודל התיקונים שנעשים וההשגות כשזוכה לבא לא"י/מ"ג, כך מתגבר עליו הס"מ למנוע את התיקון הזה. **וְהוּא קָפֵץ עַל פִּלֵּם וְגִמְרֵה הַעֲבָדָה בְּשִׁלְמוֹת וְהִיָּה בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל** מה שלא זכו גדולי עולם אע"פ שניסו כגון משה רבנו והבעש"ט/מ"ד והגר"א ורבי נפתלי כץ/מ"ה, ואמר רבנו/מ"ו שא"א לבוא לכזו גדלות מוחין של א"י, אלא ע"י שירד תחילה לתכלית הקטנות, וכן עשה כמבואר בשבחי הר"ן/מ"ו שעשה מעשים של קטנות דקטנות, שהתנהג כנער חסר דעת, כדי להסתיר עצמו.

^מ **שבחי הר"ן סדר נסיעתו לא"י אות ה'** – בערב חג הפסח יצא אדונו מורנו ורבנו ז"ל מהמקדה, ואמר לזה שהלך עמו: שבזאת השנה יהיה בודאי בארץ הקדושה. ובחג הפסח אמר תורה על פסוק: "ושבילך במים רבים ועקבותיך לא נודעו" (והקשה מרישא לסיפא ואמר תורה על זה בתרוץ קשיא זו). ומתוך דברי תורתו הקדושה נתודע לכל באי אליו – שבזאת יסע לארץ-ישראל. (ו) – וכאשר שמעה אשתו זאת, שלחה בתה אליו לשאל אותו: איך אפשר לו להניח אותם, מי יפרנסם? והשיב לה: "את תסעי למחנתך, אחותך הגדולה יקח אחד אותה להיות בביתו משרתת קטנה (שקורין ג'אנקע). אחותך הקטנה יקח אחד אותה לביתו מצד רחמנות, ואמך תהיה משרתת קטנה, וכל מה שבביתי אמכר הכל על הוצאת הדרך". וכאשר שמעו זאת בני ביתו, געו כלם בבכי ובכזו כמה ימים. ולא היה לו שום רחמנות עליהם, ואמר: כי לא סגי בלא הכי, יהיה איך שיהיה הוא יסע בודאי, כי רבו כבר הוא שם ומעוטא בתר רבא אולא. (ואמר בזה הלשון: ווארין די גרעסטי העלפט איז שוין דארט וכו'). ואמר: אני רוצה לנסע לארץ-ישראל ואני יודע גדל המניעות והעכובים שיהיו לי על זה בלי שעור וערך. אף כל זמן שהנשמה בקרבי, כל זמן שיהיה לי רוח חיים באפי, אמסר נפשי ואסע בכל בחי לשם, וכל עוד נפשי בי אסע לשם "זה הטוב בעיניו יעשה". (ז) – ואמר: "על כל פסיעה ופסיעה של נסיעת ארץ-ישראל יהיה לי מסירת נפש". ואמר: "אני רוצה לנסע מיד, איך שיהיה, אפילו בלי מעות, אף מי שירצה לרחם עלי יתן לי מעות על הוצאות". ותכף נסעו אנשי שלומנו בעירות הסמוכים וקבצו מיד איזה סף למען יהיה לו על כל פנים על הוצאות לנסע מפיתו, כי הנסיעה הייתה בנחיצות גדולה וראו שאי אפשר לעכבו בשום אופן איזה זמן כלל. ונסע מיד בנחיצות מפיתו ב"ח" איר והמתקין סוד יחדו עם איש אחד מאנשי שיסע עמו בצותא חדא.

^{מא} **ראה תורה קפה** – ...דהיינו שיש לו מניעות רבות וגדולות, כגון מאביו ואשתו וחורתו או משאר בני אדם, שמונעים ומעכבים אותו מאד, ומניעות מחמת ממונו, ושאר מניעות ועכובים ובלבולים, שמשתשחים לפניו ומונעים אותו מאד.

^{מב} **כנ"ל שבחי הר"ן סדר נסיעתו אות ה'** – ואמר: "אני רוצה לנסע מיד, איך שיהיה, אפילו בלי מעות, אף מי שירצה לרחם עלי יתן לי מעות על הוצאות". ותכף נסעו אנשי שלומנו בעירות הסמוכים וקבצו מיד איזה סף למען יהיה לו על כל פנים על הוצאות לנסע מביתו,

^{מג} **ראה מה שכתב בשבחי הר"ן סדר נסיעתו אות כח** – ותכף עצם ההשגה שהשיג בארץ-ישראל אי אפשר לבאר ולספר כלל, ממש לא נשמע ולא נראה כזאת שזוכה ליד אשה להשגה כזו על ידי אירא דארץ-ישראל. ואי אפשר לדבר ולספר בזה.

^{מד} **ראה חיי מוהר"ן** – אות קמ (יב) ושמעתי בשם רבנו זכרוננו לברכה שאמר כי קדם שבאים לגדלות צריכין לפל בתחלה לקטנות וארץ ישראל הוא גדלות דגדלות על פן צריכין לפל בתחלה לקטנות דקטנות ועל פן לא היה יכול הבעל שם טוב זכרוננו לברכה לבוא לארץ ישראל כי לא היה יכול לירד לתוך קטנות בזה: והוא זכרוננו לברכה זכה לבוא לארץ ישראל על ידי גדל הקטנות שירד לשם בהקמתו העצומה לקטנות מפלג, קטנות דקטנות, עד שזכה לבוא לארץ ישראל שהוא גדלות דגדלות.

וראה לקוטי הלכות ברכת הפרות הלכה ד' אות ז' – ...וזהו השעם שאנשים קטנים נכנסין לארץ ישראל בקלות, וגדולי הצדיקים יש להם מניעות עצומות מלבוא לארץ ישראל, עד שמושה לא זכה לבוא לארץ ישראל. וכן סמוך לדורותינו היה הבעל שם טוב ז"ל ורבי ר' נפתלי ז"ל – שלא יכלו לבוא לארץ ישראל. כי משה רבנו לפי עצם גדלותו – אם היה נכנס לארץ ישראל, היו צריכים לכנס ולפלל כל החובלים לתוך הנעמים להתתקן, והיו צריכים להתתקן כל המחין הפגומים שנפגמו מחטא אדם הראשון ואילך, שכלם הם בחינת חובלים, בחינת מוחין של חוץ לארץ...

^{מה} **עיין תורה ריח ועיין שיש"ק ח"ח אות רפט** – הצדיק רבי נפתלי כ"ץ וצ"ל בעל סמיכת חכמים נסתלק לעולמו בעיר סטאנבול בדרך נסיעתו לארץ ישראל. ובנסעו מעירו הוהיר את מלוויו לכל יספר לאיש מי הוא, וכך נסע בהעלם אולם לא עזר לו הדבר כי איך שהוא נודע על ביאתו ונסיעתו לסטאנבול, ותכף התארגנו תושבי העיר ויצאו לקראתו לכבודו כאלף איש, וקבלו פניו בכבוד גדול ותכף נפל שם למשכב, וכשהתגבר עליו החלי ונכנסו מהקהל לעמד אצלו בשעת יציאת נשמתו, נכנס עמהם אחד שהיה מלכש במעיל פרוה ובהדור רב, ותכף פנה אליו רבי נפתלי ואמר לו "אתה צא מפה ואיני נותן לך רשות לשהות פה" ויצא, אחר כך להטשה אש סביב מטונו ויצאו וברחו כל הנכנסים, ובששקטה האש ונכנסו שוב הקהל ראו שברך יצאה נשמתו, ואמר רבנו שמחמת הפרסום הרב שהיה לו שם בסטאנבול בדרך נסיעתו על פן נסתלק שם בסטאנבול, וכמוכא בלקוטי מוהר"ן סימן רי"ח ועין שם. ובשיש"ק ח"ג תקצט

חיי מוהר"ן אות קלט – ורב המניעות שהיו לו אי אפשר לספר. ואמר שהבעל שם טוב זכרוננו לברכה והגאון רבי נפתלי זכרוננו לברכה לא יכלו לבוא לארץ-ישראל מחמת המניעות שהיו להם והוא זכרוננו לברכה היה עליו כל המניעות שהיו להם ועבר על כלם והקטנות הנ"ל הועיל לו מאד, ובלא זה לא היה יכול לבוא לשם:

^{מי} **ראה חיי מוהר"ן אות קמ הנ"ל.**

^{מז} **שבחי הר"ן סדר נסיעתו לא"י אות יב** – כי היה עושה בסטנבול כל מיני קטנות, והיה הולך יחף ובלי חגורה ובלי בובע עליון, והיה מלכש רק בזה"אנטער-שלאק" שהיה לו מאיזה מלבוש, והיה הולך בשוק בדרך בני הנעורים הרצים בשוק ומצחקים, והיה עושה מלחמות בדרך צחוק בדרך בני הנעורים. והיו מכנים אחד בשם הצרפת, ואחד בשם אחר, ועשו מלחמה והיה בעין תכסיסי מלחמה ממש. והיה

וכל הקדושות נמשכות מקדושת א"י על כן כמו המניעות לבוא לא"י כך המניעות לבא לכל קדושה כמבואר בלק"ה/מח

ואמר, זה אני מאמין, וגם אני יודע הרבה בענין זה, רוצה לומר שאני יודע הרבה ועדיין יש עוד הרבה שאיני יודע ואני מאמין, שכל התנועות וכל המושבות וכל מיני העבודות מט אולי כוונתו

עושה עניני קטנות הרבה מאד שם בסטאנבול. אחר כך נפל הדבר רחמנא לצלן בחאן (חצר) זה, והיה מכרח לברח משם. והכרח לכנס באכסניא של רבי זאב הנ"ל. ועשה עבורו סעדה גדולה. והיה הרב ר' זאב הנ"ל נוהג בו כבוד גדול מאד מאד בלי ערך. ורבונו ז"ל, עשה כמה דברים אז שהיה כנגד רצון ר' זאב הנ"ל, אף אף-על-פי כן אהבה מקלקלת השוהה, ומעצם האהבה לא הסתכל על זה כלל, אף-על-פי שהיה בעיניו פליאות גדולות. כי בכל-עת שהיה ר' זאב מתפלל לפני העמוד בשבת בדרך המפרסמים, ורבונו ז"ל היה אוכל באותו העת. כי היה מתפלל מקדם עד שבעת תפלתו של ר' זאב היה הוא ז"ל אוכל סעדתו. וכן היה בליל שבת, ובשבת בשחרית, ובסעדה שלישית. ובעת שישב ר' זאב לסעדה השלישית, כבר ברח רבונו ברכת-המוזון. וצוה להאיש שהיה עמו שיסתכל אם יש כוכבים, והתפלל תכף ערבית, והבדיל, ולקח הלולקע ונכנס לבית ר' זאב. והוא התחיל בסמוך הסעדה השלישית בדרך המפרסמים, ותכף כשנכנס רבונו לשם בלי כובע עליון ובלי חגורה והלולקע בידו, תכף קבלו בכבוד גדול ר' זאב הנ"ל, וברך ברכת-המוזון מיד, והתפלל ערבית, והבדיל, ודבר עם רבונו ז"ל כמעט כל הלילה. והיה אהבה גדולה ביניהם. ורבונו ז"ל עשה שם כל מיני קטנות כנ"ל. והיה שם על קבר של ר' נפתלי ז"ל. וכל מה שעבר עליו בסטנבול בגשמיות וברוחניות תקצר המון יריעות לספר. וכפי המוכן מדרךיו, שהיה שם, בסכנה גדולה ועצומה והיה סבור שבדאי יהיה נשאר שם דהינו שיסתלק שם אף ד' יתברך עשה עמו נסים הרבה ועבר על הכל. והקטנות הנ"ל הועיל לו מאד.

עוד ראה חיי מוהר"ן אות קלט – (יא) קדם שבא לארץ-ישראל היו לו יסורים גדולים ומניעות גדולות מאד אשר אי אפשר לבאר ולספר. ובסטנבול השליך עצמו לתוך קטנות מפלג מאד אשר אין לשער, והלביש עצמו במלבוש קרוע והלך יחף ובלא כובע העליון, והלך בחוץ והלך באחד מן הפחותים שבפחותים, וכיוצא בזה ענינים רבים כאלה מעניני קטנות ופחיתות שעשה שם איזה זמן. ועשה מלחמה עם שאר אנשים בדרך צחוק, בדרך הנערים שמצחקים זה עם זה וכו' וכיוצא בזה שאר עניני צחוק וקטנות אשר אי אפשר לבאר ולספר. גם נודמן שהיה שם בסטנבול מסביבותינו שני אנשים שהיו תחלה בארץ-ישראל וחזרו אז בעת שהיה רבונו זכרנו לברכה שם בסטנבול בדרך הלוכה לארץ-ישראל, ופגעו עמו ולא הכירו אותו ועשה בחכמתו ונדמה להם כאלו הוא איש מרמה חס ושלום, והיו מבזים אותו בכל מיני ביונות כמה ימים רצופים והוא היה מקבל על עצמו כל הביונות ואדרבא עשה תחבולות לזה שהם יבזו אותו. ואמר רבונו זכרנו לברכה שאלו לא היה עליו זאת הינו הקטנות שהשליך עצמו לקטנות גדול הנ"ל והביונות הנ"ל לא היה באפשרי לבוא לארץ-ישראל מחמת המניעות שהיו לו. כי בכל מקום שבא לשם היה שם עפוש רחמנא לצלן ומלחמות גדולות היו אז בעולם ואנשי צרפת היו אז בסביבות ארץ-ישראל, ורב המניעות שהיו לו אי אפשר לספר. ואמר שהבעל-שם טוב זכרנו לברכה והגאון רבי נפתלי זכרנו לברכה לא יכלו לבוא לארץ-ישראל מחמת המניעות שהיו להם והוא זכרנו לברכה היה עליו כל המניעות שהיו להם ועבר על כלם והקטנות הנ"ל הועיל לו מאד, ובלא זה לא היה יכול לבוא לשם:

מח לקוטי הלכות בית הכנסת הלכה ה אות ד. וזהו שאמרו רבותינו ז"ל (בבא בתרא ג:) שאסור לסתור בית הכנסת קדם שבונים החדשה, כמבאר בשלחן ערוך (ארח חיים סימן קנב סעיף א'), כי חשינן לפשיעותא וכו', כי מחמת שבכל פעם שרוצין לקדש איזה מקום שזהו בחינת קדשת ארץ ישראל כנ"ל, כי כל הקדשות נמשכין מארץ ישראל שכלולה מעשר קדשות (כלים א, ו) שהם כלל כל הקדשות שבעולם, ומחמת זה נתעורר בכל פעם קטרוגים ומניעות רבות שכלם נמשכין מבחינת אמות העולם, שהם בחינת הקלפות וסטרך אחרא שמקטרוגים על שכבשו ארץ ישראל ואומרים: לסטים אתם וכו', וכן הם מקטרוגים ומזמנים מניעות רבות בכל פעם שרוצין לקדש איזה מקום בקדשת ארץ ישראל, כגון לבנות בית הכנסת ובית המדרש. ועל כן אסרו רבותינו ז"ל שלא לסתור בית הכנסת וכו', כי חששו למניעות רבות שיכולים להודמן, כגון הטעמים שאמרו רבותינו ז"ל (בבא בתרא ג:) משום פשיעותא או דלמא מתרמי פדיון שבויים וכו', וכל החששות הם מחמת שיש קטרוגים ומניעות רבות על בנין בית הכנסת ובית המדרש שהם בחינת קדשת ארץ ישראל, כי הסטרך אחרא וכו' מקטרוגים תמיד על בחינת קדשת ארץ ישראל ואומרים: לסטים אתם שכבשתם וקדשתם מקום שאינו שלכם, עד שבשביל זה התחיל השם יתברך התורה מבראשית כדי לגלות להם שהכל שלו ובשבילנו ברא הכל וברצונו נתנה להם וברצונו וכו', אבל על כל פנים היא מלחמה גדולה, על כן אסרו חכמינו ז"ל לסתור וכו', פן יודמנו מניעות שכלם נמשכין מבחינת הנ"ל, כנ"ל.

לקוטי הלכות תפלת ערבית הלכה ד אות לב – ...אבל באמת על פי הנ"ל מבאר הענין היטב, כי באמת עקר תקון כל העולמות וכל הנשמות הוא בארץ ישראל דיקא, כי שם עקר התגלות אלוהותו יתברך, אשר זה עקר התקון והתכלית להכיר אותו יתברך באמת. כי עקר ההסתכלות על התכלית, שהוא בחינת בטול אל האור אין סוף הנ"ל, הוא בארץ ישראל דיקא, ששם הבית המקדש וקדשי קדשים, ששם נקדתי האבן שתיה, ששם נכנס הכהן הגדול לפני ולפנים ביום הכפורים, ששם עקר הבטול אל התכלית, וכנ"ל (אותיות י בא). אבל אי אפשר לבוא לארץ ישראל ולכונן שם לבחינת בטול הנ"ל, כי אם על ידי שמתקנים מתחלה כלים, כדי לקבל לשם אור הרשימו של הבטול, בבחינת רצון ושוב, שממש עקר השגת הדעת והתורה כנ"ל. ואי אפשר לעשות ולתקן הכלים כי אם על ידי קדשת ארץ ישראל, על ידי אור הרשימו של הבטול, וכנ"ל. ומחמת זה קשה מאד לבוא לארץ ישראל. כי זהו בחינת העבודה של ראש השנה הנ"ל, שעקר היגיעה הוא מחמת שזה תלוי בזה, ואם כן, מהיכן יתחילו וכמבאר לעיל באריכות (אותיות יג ד). **כי תקון הכלים תלוי בקדשת ארץ ישראל, ואי אפשר לבוא לקדשת ארץ ישראל, כי אם על ידי כלים וכנ"ל.** ומה נמשכין כל המניעות הגדולות והעצומות שיש על כל אחד קדם שבא לארץ ישראל, וכל מי שגדול יותר – המניעות שלו גדולים ביותר, עד שהצדיקים הגדולים – יש להם מניעות עצומות בלי שעור, שקשה לשבדם. **כי עקר קבוץ כל הנדחים, שהם בחינת כל הניצוצות שנפלו ונתפזרו בין הקלפות, עקר תקונם וקבוץם הוא לארץ ישראל.** כמו שכתוב (דברים ל, ד): "אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך ה' אלהיך ומשם יקחך והביאך ה' אלהיך אל הארץ" וכו'. וכתוב (ישעיה כו, יג): "והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האבדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים והשתחוו לה' בהר הקדש בירושלים". ואי אפשר להצדיק לבא לארץ ישראל, כי אם על ידי קבוץ נדחים. אבל אלו הניצוצות והנשמות הנדחים – אי אפשר לקבצם, כי אם על ידי קדשת ארץ ישראל, כי הניצוצות והנשמות הנדחים, הם נמשכין משבירת כלים, שאז נפלו ניצוצות קדושות בעמקי הקלפות.

למחשבה דבור ומעשה/י, **שְׁעוּשִׁין בְּשִׁבִּיל אֵיזָה עֲבָדָה שְׁבִקְדָּשָׁה**, כגון לנסוע לארץ ישראל ולצדיק/נא, **אֵין שׁוּם תְּנוּעָה וְאֵין שׁוּם מַחֲשָׁבָה** (ושום עובדא/יב) **נֶאֱבָדַת כָּלָל**. יג, וראה בוזהר/יד, שלא רק מחשבה ורצון של קדושה שיצא לפועל, אלא גם מחשבה ורצון שלא הספיק להוציא לפועל, לא נאבד, ויועיל לו בעוה"ב.

וּבְשׂוֹזְכִין לְשִׁבְרִיהָ כָּל הַמְּנִיעוֹת וְלִגְמֹר הַעֲבָדָה שְׁבִקְדָּשָׁה אֲזִי נַעֲשִׂין מִכָּל הַתְּנוּעוֹת וְהַמַּחֲשָׁבוֹת וְהַבְּלִבּוּלִים שֶׁהֵיחָ לוֹ בְּעֵינָיו זֶה, קִדְּם שֶׁשָּׁבַר וְעָבַר עַל כָּל הַמְּנִיעוֹת בַּעֲת שֶׁהֵיחָ מִסָּפֵק וּמִבְּלִבָּל וְהֵיחָ עוֹמֵד עַל הַמִּשְׁקָל דהיינו שמרוב בלבול היה אצלו שווה, אם לעשות דבר זה, או לא לעשות, והמניעות היו מונעים אותו מפל צד, אחר כך פשוטה לעבר על כל זה ולשבריה הכל, אזי נעשין מפל המניעות ומפל המחשבות והתנועות והבלבולים הנ"ל, דברים עליונים למעלה בקדשה, והכל נרשם למעלה לטובה כל תנועה ותנועה שהיה לו מקדם כנ"ל. ולא רק למעלה נעשים דברים גדולים כי גם למטה רק מהמניעות נעשים הכלים לקבל את אור

^י צ"ע האם תנועות הכוונה לרצון וכספים בתפילה, ועובדות הן המעשים, או שתנועות הן המעשים, ועובדות היא עבודת התפילה כמו שאמרנו בתענית ב. איזו היא עבודה שהיא בלב הוי אומר זו תפילה.

^{נא} נראה שבאן עיקר הכוונה לנטיעה לארץ ישראל כנ"ל. אבל בדרך כלל כשרבנו מדבר על מניעות על דבר שבקדושה הדוגמא שמביא לזה היא הנטיעה לצדיק ראה תורה סו אות ד' ותורה עה ותורה מה תנינא ועוד ראה תורה קט הדמיון בין הצדיק וארץ ישראל.

לקוטי הלכות בלאי בגדים הלכה ד' אות ג' – ומי שזוכה להתקרב לצדיקים כאלו שיש להם זה הכח הנ"ל – בודאי יזכה לכל טוב לנצח, אשרי לו ואפלו אם קלקל מאד מאד, אף על פי כן הכל יתתקן בודאי על ידי צדיקים האלו שיש להם כח לתקן כל מיני קלקולים וחסמים ועונות ופשעים שבעולם, כי הצדיקים יכולים לכפר עונות, כמו שקתוב (משלי טז, יד): "וְאִישׁ חָכֵם יִכְפֹּרֶנָּה", כמוכא בדברי אדמו"ר ז"ל כמה פעמים (סימנים ד, ח, קעז), כי הם ממשיכים אורות עליונים כאלה דרך לבושין נפלאים כאלה, שעל ידי זה נתתקן הכל וכנ"ל. אבל גם אור הצדיק הזה אי אפשר לקבל בעצמו, כי אף על פי שהוא מכסה ומלביש אורו הגדול בכמה לבושין נפלאים כנ"ל, אף על פי כן עדין אין העולם בודאי לקבל אורו, ומחמת זה נמצאים מונעים ומעכבים ומסכים המבדילים מלקבל אור הצדיק הזה, והם כל עסקי העולם הזה והמחלקת שהם מונעים מלהתקרב להצדיק, כי אם מי שמתגבר לשבר כל המניעות המעכבים. וזה טובה גדולה, כי אם לא היו אלו המסכים והמניעות – לא היה העולם וכל לסבל אורו כלל כנ"ל. אבל עתה שהעולם הזה חוצץ ומפסיק מלהתקרב להצדיק האמת, אזי מי שזוכה לשבר המניעות ולהתקרב אליו – נעשה על ידי זה לבושין וכלים, ועל ידי זה דיקא יכול לקבל אורו הגדול, כמוכא במקום אחר (סימן קפה), שעל ידי שבירת המניעות נעשים כלים ולבושים לקבל האור. וכל מי שמשבר מניעות רבות ביותר – יש לו כלים ולבושין רבים יותר לקבל האור. ומי שאינו מתגבר לשבר המניעות של העולם הזה, אזי העולם הזה עומד בפניו וחוצץ מלקרוא אור הצדיק. וגם זה טובה, כי על ידי זה אין הכל רואין אור הצדיק, כי בודאי מי שאינו בודאי, דהיינו שלא שבר מניעות העולם הזה, בודאי אין צריך לקרוא אור הצדיק, כי הנה מסמא עיניו, כי רבוי האור אין יכולין לקבל, וכמו שמבאר רבנו ז"ל (סימן קיד) על פסוק (תהלים קמז, ח): "הַמְּכַסֶּה שְׁמֵי בָעֲבִים" וכו', שהוא טובה להצדיק מה שחולקין עליו וכו'. וכן על פסוק (שם לו, לב): "צוּפָה רִשָּׁע לְצַדִּיק" וכו' (בסימן רח), כי מעט המחלקת היא טובה שלא תתפרסם יותר מהצורך וכו', עין שם.

^{נב} צ"ע מדוע השמיט עובדא, האם רק התנועות ומחשבות לא נאבדות והעובדות כן נאבדות?

^{נז} ראה חיי מוהר"ן אות רטו הנ"ל בשיחות – ואמר זה אני מאמין וגם אני יודע הרבה בענין זה שכל התנועות וכל המחשבות וכל מיני העבודות שעושין בשביל איזה עבדא שבקדשה אין שום תנועה ולא שום מחשבה נאבדת כלל, והכל נרשם למעלה לטובה.

^{יד} זוהר תרומה דף קנ. – חמי כמה רחמנותא דקדושא בריך הוא עם ברייתו, דאפילו דאיהו חייבא יתיר, והרהר תשובה, ולא (ויקרא ר"ב ע"ב) יכול למעבד תשובה, ומית, האי בודאי, מקבל עונשא, עד דאזיל בלא תשובה. לכתר ההוא רעותא דשוי למעבד תשובה, לא אעדיאת מקמי מלכא עלאה, וקדושא בריך הוא אתקין לההוא חייבא דוכתא, במדורא דשאל, ותמן מצפצפא תשובה. דהא ההוא רעותא נחית מקמי קדושא בריך הוא, ותבר כל גזיזין (ס"א) לכתר דקביל עונשיה ההוא רעותא טבא דשוי ההוא חייבא למעבד תשובה טלקא קמי מלכא עלאה ולא אעדיאת מתמן עד דקדושא בריך הוא אתקין לההוא חייבא דוכתא במדורת שאל וכדין ההוא רעותא נחתא מקמי קדושא בריך הוא ותברת כל גזיזין דתתרי מדורי גיהנם, ומי לההוא אתר דההוא חייבא תמן, ובטש ביה, ואתער ליה ההוא רעותא במלקדמין. וכדין מצפצפא (דף ק"ע ע"ב) ההיא נשמותא, לסלקא מגו מדורא דשאל.

תרגום-ראה כמה רחמנותו של הקדוש ברוך הוא עם ברייתו, שאפלו שהוא רשע גדול והרהר תשובה ולא יכול לעשות תשובה ומת, הרי ודאי מקבל ענש עד שהולך בלי תשובה. אחר כך אותו הרצון ששם לעשות תשובה, לא הן מלפני המלך העליון, והקדוש ברוך הוא מתקן לאותו רשע מקום במדור השאל, ושם מצפצף תשובה. שהרי אותו רצון יורד מלפני הקדוש ברוך הוא ושובר כל השומרים (ולאחר שקבל ענשו, אותו רצון טוב שהניח אותו רשע לעשות תשובה, עולה לפני המלך העליון, ולא הן משם עד שהקדוש ברוך הוא מתקן לאותו רשע מקום במדור השאל, ואז אותו רצון יורד מלפני הקדוש ברוך הוא ושובר את כל השומרים) של שערי מדורי הגיהנם, ומגיע לאותו מקום שאותו הרשע שם, ומכאן בו ומעורר את אותו רצון במקום. ואז מצפצפת אותו נשמה לעלות מתוך מדור השאל. (

ולית רעותא טבא דיתאבדי מקמי מלכא קדישא. ובגין כך, זכאה איהו מאן דמהרהר הרהורין טבין לגבי מאריה, דאף על גב דלא יכול למעבד לון, קדושא בריך הוא סליק ליה רעותיה כאילו עבדי. דא לטב. אבל רעותיה לביש, לא. בר הרהורא דכוכבים ומזלות, והא איקמיה חכרייא.

תרגום-ואין רצון טוב שאבד מלפני המלך הקדוש, ומשום כך אשרי אותו מי שמהרהר הרהורים טובים לרבנו. שאף על גב שלא יכול לעשות אותם, הקדוש ברוך הוא מעלה את רצונו כאלו עשה, וזה לטוב. אבל רצון לרע – לא, פרט להרהור של עובדי כוכבים ומזלות, והרי פרישה חכריים. (

^{יה} בדפ"ר - לשבר. ובספרים המנוקדים נקוד לשבר. וצ"ע אם לזה הכוונה היה צריך בדפ"ר לכתוב לשבור. וראה בלק"מ בכל מקום הלשון לשבר ב' בפתח ולא בחולם. והם 26 מקומות לבד 20 שניקוד ב' בחולם.

^{יז} בדפ"ר - ולשבר. ובספרים המנוקדים נקוד ולשבר. וצ"ע אם לזה הכוונה היה צריך בדפ"ר לכתוב ולשבור.

הקדושה של א"י, או של הצדיק, וכל דבר שבקדושה שרוצה להשיג. וכמה שיש לו יותר מניעות כך זוכה אח"כ לקדושה יותר כשזוכה להתגבר עליהן ולעבור אותן כמבואר בתורה קפה/י¹³, וראה עוד לעיל לק"ה נזקי שכנים. **אֲשֶׁרִי בְּשׁוֹכֵינִי לְקַפֵּץ עַל כָּל הַמְּנִיעוֹת** דהיינו על חלישות הדעת וייאוש שרוצה הסט"א להפיל אותו ע"י המניעות, ולהשאר חזק ברצון אמיתי לזכות לקדושה, **וְזוֹכֵינִי לְגִמּוֹר וְלַעֲשׂוֹת אֵיזָה עֲבָדָה טוֹבָה** של קדושה :

עד כאן ביאור חברותא לשיחה יא

¹³ תורה קפה – ואמר רבנו ז"ל, שכל מי שיש לו יגיעות וטרחות יותר בתחלת ההתקרבות להשם יתברך, דהיינו שיש לו מניעות רבות וגדולות, כגון מאביו ואשתו וחולתו או משאך בני אדם, שמונעים ומעכבים אותו מאד, ומניעות מחמת ממוץ, ושאר מניעות ועכובים ובלבולים, שמשותחים לפניו ומונעים אותו מאד, והוא צריך להתנגע ולטרוח מאד לשברם – כל אלו היגיעות והטרחות שיש לו בתחלת ההתקרבות, הם טובה גדולה להאדם, כי על ידי זה זוכה אחר כך לקבל הרבה קדשה וטהרה, כי על ידי היגיעות שבתחלה נעשה הכלי, וכל מה שיש לו יותר יגיעות וטרחות וכו', יש לו כלי גדול ביותר לקבל אחר כך בתוכו שפע קדשה וטהרה להתקרב להשם יתברך, וזה בחינת: יראה אל אלקים בציון, כפ"ל.

